

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ВТОРО ЗАСЕДАНИЕ

София, Петък, 5 октомври 1990 г.

(Открито в 10 ч. и 15 м.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Уважаеми народни представители! Присъствуват 302 души, отсъствуват 98.

Искам да напомним, че дневният ред е приет още вчера, продължаваме по него:

Първа точка - законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, второ четене;

Втора точка - законопроект за изменение и допълнение на Закона за политическите партии;

Трета точка - продължаване разисканията по проектоправилника за организацията и дейността на Великото Народно събрание

И предлагаме точката, с която вие сте запознати - става дума за питанията. Тук пред мен е списъкът на тези министри - аз ще ги прочета, ако е нужно, - които са готови, да отговорят. Между тях са седем министри.

Това е дневният ред.

Моля, които са съгласни с дневния ред, да гласуват. Против? - няма. Въздържали се? - приема се.

Има допълнително предложение, още вчера беше изказано. Има ли нужда все пак предварително да фиксираме часов график, така както предложиха някои народни представители.

Да приемем по първа точка да гласуваме и да сложим по един час на всеки въпрос, за да остане половин час поне днес, защото на всяка цена трябва да се конституираме като интерпарламентарен съюз. Това ще отнеме десет минути, да отнеме дори и 15-20 минути. Тъй като предстои посещение на наша делегация, която трябва да замине във вторник, необходимо е този въпрос да се гласува.

Ако сте съгласни с това предложение - по един час? До 12 часа прекъсваме. *(Ръкопляскания)*

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа! Искам все пак когато някакъв ред приемем, да приключваме заседанието след приключване на дневния ред. Тоест, ние така да се вместиаме във времето, че да може да приключим приетия дневен ред от цялото това Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Кажете?

ДОНЧО КАРАКАЧАНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми госпожи и господа народни представители! На тазсутришното заседание на нашата комисиия разгледахме оплакванията на много народни представители, че ние като Комисиия по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите не предприемаме никакви мерки за защитата на народните представители. Получава се така, че вече три месеца заседаваме и все още нямаме правилник. Ние заседаваме в ненормални условия, което до голяма степен се отразяват и на качеството на вземаните от нас решения.

Комисиията по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите се обръща към председателството и поставя въпроса:

Първо, в пай-скоро време да отделим специално внимание и място и най-после да приемем правилника за работата на Народното събрание. (*Ръкопляскания*)

Второ, ръководството на Народното събрание да огледа условията на труд в самата зала на Народното събрание (специално това осветление) (*ръкопляскания*), което мисля, че всички ще се съгласите с мен, не може 7-8 часа при такава осветление ние да работим нормално. (*Ръкопляскания*)

И, трето, до приемането на правилника в началото на всяко заседание, преди да приемем дневния ред, да приемем и час за края на заседанието. (*Ръкопляскания*)

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: За осветлението може да обясни, г-н Глушков.

ИВАН ГЛУШКОВ: Аз искам да информирам народните представители, че въпросът за осветлението е поставен. В началото на следващата седмица ще имаме среща с представител на фирмата "Сименс", за да бъде сменено осветлението - така наречената "студена светлина", която да не дразни очите.

Така че молим за още малко търпение.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: За края на заседанието гласуваме.

Остава правилникът да се приеме. Това зависи най-малко от нас, зависи преди всичко от вас.

Има думата Янаки Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги народни представители! Моля да ме извините, тъй като моето появяване на трибуната не може да бъде квалифицирано като продиктувано от процедурен въп-

рос. Но си позволявам да ви занимая накратко с едно сериозно явление, което забелязвам, че се превръща в една постоянна и тревожна тенденция.

Извличам повод от снощния инцидент, за който разбрах, без да знам неговата фактическа обстановка, обект на който е бил народният представител Леа Косен. Този случай не е първият. Такива случаи имаше преди това с депутати и от Социалистическата партия, и от Съюза на демократичните сили. Ние в тази зала можем да спорим, да се критикуваме един друг. Но в Народното събрание може би трябва комисията, в чийто предмет на дейност се отнася сигурността, да се обърне към компетентните органи, именно към правозащитните органи, които трябва сериозно да се занимаят с този въпрос.

Заедно с това бих искал да апелираме към средствата за масова информация да превърнат гражданите в действени участници в един труден процес, а не допълнително да изострят обстановката.

В нашата преса от различни страни се появиха и антисемитски настроения и почти ежедневно явление станаха обидите и грубостите. На това като че ли много от хората започнаха да не обърнат вниманието.

Все още положението не е критично. Но ако ние продължаваме да приемаме това ненормално явление за естествена практика, ще достигнем може би деня и по-тревожни случаи.

Заради това аз, без да откривам дискусия по този въпрос, искам проблемът да стои на нашето внимание и заедно с това ние да го поставяме като остър проблем пред цялата наша общественост.

Благодаря. *(Ръкопляскания отлясно и от центъра)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз не знам точно случая, но мога само да се присъединя. Сам в живота си не съм нагрубявал никого. Но ми е безкрайно неудобно да слушам, че могат да бъдат малтретирани под каквато и да е форма извън помещенията на Народното събрание, пък, ако щете, и дори да се обиждат народни представители в залата на Народното събрание.

Мерки, които са необходими, ще вземем. Би трябвало да апелираме, но би трябвало да бъдем по-толерантни.

Давам думата на Петко Огойски за процедурен въпрос.

ПЕТКО ОГОЙСКИ: В разладената листовка за въпросите и отговорите на министрите отново липсва моят въпрос, който, ако си спомняте, беше един от най-фаталните - за загиналия Найден Венков Атанасов. Как може от месец и половина вече никой да не отговори на този въпрос? Обръщението ми е специално към министъра на вътрешните работи. Моля ви да не се продължава с тази елиминираност на въпроса. Дори в кулоарите ме пресреща някой си служител Тормаков, който ме убеждава, че въпросът ми не е въпрос. Миналия път

направих питане за самото питане. Много моля председателството да даде ход на моя въпрос и да ми бъде отговорено.

Последната бележка гласеше "въдворен с административен акт по криминални причини", а всъщност убит без съд и присъда в Ловеч. Моля да бъде обърнато внимание на този въпрос.

Втори въпрос. Честитя на Съюза на демократичните сили, на БЗНС и на радикалите от Българската социалистическа партия отърваването от символа, който висеше над града. *(Ръкопляскания от народни представители на СДС)* Това стана вчера.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Заместник-председателят Гиньо Ганев ще обясни.

ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Огойски наистина за трети път повдига този въпрос. Още снощи се обърнах към служителите да намерят неговото питане, защото то не фигурира в списъка, който ви е раздаден. Междувременно той постави този въпрос и на едно от заседанията на Великото Народно събрание. Сега се издирва стенографският протокол. Министърът ще бъде предупреден, когато дойде тук, да отговори и на поставения от него въпрос.

(Господин Татарлъ иска да връчи документ и да даде кратко обяснение с него. Председателят Николай Тодоров му казва, че започва работата по дневния ред.)

ИБРАХИМ ТАТАРЛЪ: Позволете ми да го връча и да направя кратко обяснение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Документът по коя точка е?

ИБРАХИМ ТАТАРЛЪ: Това не е по обсъжданите точки.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Елате след това при нас, за да обсъдим въпроса.

Нека да започнем със законите. След това ще ви дам думата.

Има думата господин Александър Джеров.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Уважаеми госпожи и господа народни представители! Помолих първоначално за една реплика, преди да започнем доклада по законопроекта.

Когато се изработва един медицински текст или когато четем медицинска литература, струва ми се, че тя е изпълнена с медицински термини. Никой не пита защо в текста лекарите, които са писали съответния материал, са го написали със съответната терминология. Струва ми се, че същото важи и за инженерите, и за архитектите и т.н.

Повод, за да кажа това нещо, бяха многото реплики след заседанието, направени от колеги народни представители неюристи - защо в даден текст сме

използували такъв или такъв термин. Все пак и правната наука работи с определени понятия, с определена терминология. Когато съставяме текст, трябва да го направим, първо, екзактен от гледище на правната наука, и, второ, екзактен от гледище на съседните текстове, близките текстове и цялата концепция в един закон. Поради това смятам, че юристите трябва да бъдем разбрани. Правната терминология ще присъствува във всяка една правна норма. Това не е въпрос на лични виждания, а въпрос на задължения като юристи.

Благодаря.

ПЛАМЕН ВЪЛКАНОВ: Моля да ми се даде думата. Бях направил предложение, което искам да оттегля.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Имате думата.

ПЛАМЕН ВЪЛКАНОВ: На вчерашното заседание във връзка с изменението на този законопроект направих лично предложение за нова алинея 6, с която се предвиждаше създаването на текст, с който да се лишават от право да упражняват определена професия или дейност дейците, извършили деяние по чл. 233. Имам предвид & 2 на стр. 2, ред последен, точка 6, където трябва да има точка 7.

Оттеглям това предложение по чисто правни съображения. Моята позиция еволюира, тъй като текстът на чл. 233 е в духа на целия Наказателен кодекс, който предвижда такива санкции в чл. 225 и 283, където се разглеждат случаите за извършени деяния и от длъжностни лица.

Смисълът на израза, който в чл. 233, ме кара да смятам, че обвързаността на тази норма с останалите норми от Наказателния кодекс не налага създаването на специална разпоредба, която предложих.

В този смисъл по чисто правни съображения оттеглям предложението си. Моля председателят на Законодателната комисия да го има предвид при доклада на целия законопроект.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс. От Законодателната комисия се предлага чл. 225 от Наказателния кодекс да бъде променен в 6 момента, ако мога така да се изразя. Предлагам да ги прочета всички заедно, защото точка по точка ще ни затрудни.

Уважаемите народни представители получиха не вчера, а предходния ден съответните разпоредби. Предпочитаме да имате предвид съответните разпоредби и промяната, за да може да се съпоставят.

Чета предложението:

"В чл. 225 от Наказателния кодекс се предлагат шест изменения."

Първо, в ал. 1 думите: "до 1000 лв.", т.е. глобата, да се заменят с "от 2 до 10 000 лв." Става дума за повишаване на санкцията глоба.

В ал. 2 накрая се добавя "и глоба от 1000 до 6000 лв.", т.е. и едно допълнително наказание.

Алинея 3 се отменя, като вместо нея се предлага следната нова трета алинея:

"Който, след като е наказан за нарушение по чл. 3 от Закона за борба със спекулата, извърши същото нарушение, преди да е изтекла една година от влизане на наказателното постановление в сила, се наказва с лишаване от свобода до три години."

Съответно на това алинеи 5 и 6 се отменят, ал. 7 се запазва и става ал. 5."

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има ли други предложения? - няма.

Предлагам предложението на председателя на Законодателната комисия да се гласува. Тези, които са за, моля да гласуват.

Против? - няма. Въздържали се? - 3 души.

Предложението се приема.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: "& 2, чл. 233 от Наказателния кодекс се изменя, както следва:

В ал. 1 думите "до 2000 лв.", се заменят с "от 1000 до 6000 лв.".

Точка 2, в ал. 2 думите: "от 1000 до 5000 лв." се заменят с "от 3 до 10 000 лв."

Точка 3, ал. 3 се отменя. На нейно място предлагаме да се създаде нова алинея със следното съдържание:

"Ако деянието по предходната алинея е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително за осъществяването му, наказанието е лишаване от свобода от 2 до 8 години и глоба от 5 до 15 000 лв. В този случай съдът може да постанови и конфискация до 1/2 от имуществото на виновните.

Точка 5. В ал. 3, която става ал. 4, думите: "до 200 лв." се заменят с "от 1000 до 5000 лв."

Точка 6. В ал. 4, която става алинея 5, думите: "по съответните държавни цени на дребно" се заличават.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Сега ще се гласува чл. 225. В този текст има нещо, което много ме учудва.

Става въпрос за ал. 3, в която се предвижда, че който е наказан за нарушение по чл. 3 от Закона за борба със спекулата и извърши същото нарушение, преди да е изтекла една година от влизането на наказателното постановление, се наказва с еди какво си наказание.

Първо, ограничават се случаите, когато се предвижда такова наказание за административно нарушение само по чл. 3 от Закона за борба със спекулата. Защо по другите текстове на закона не се предвижда това?

Второ, което според мен е по-съществено, е, че това ще доведе до случаи, когато някой извърши сравнително дребно нарушение и ако повторно извърши същото нарушение, ще го вкараме в затвора. Аз съм против този текст и предлагам да се гласува.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Ще дам отговор, въпреки че разпоредбата е гласувана.

Ако кажем, че и второто, пък и третото нарушение е без значение, защото не е значително, ще отпуснем съвсем възможността за онези, които системно нарушават закона. След като има едно нарушение и то е санкционирано по административен ред по реда на ЗАН, нека второто нарушение от същия вид в рамките на една година да бъде санкционирано от съда.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Аз съм против, защото смятам, че административни нарушения не реализират нашата наказателна отговорност.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Съжалявам, но дискусиата вече беше приключена.

Минаваме на член 233. Пристъпваме към гласуване.

(При господин Александър Джеров идва депутатът от парламентарния съюз на СДС, който съвсем тихо прави някакво уточнение по прочетения текст)

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Прави се редакционно уточняване. Става дума за ал. 3, нова. "Ако деянието по предходната алинея е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително за осъществяването му, наказанието е лишаване от свобода от 2 до 8 години и глоба", колегата предлага не от 5 до 15 000 лв., а от 5000 до 15 000 лв. С оглед доуточняване на разпоредбата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Можем да пристъпим към гласуване.

Тези, които са съгласни с направените от председателя на Законодателната комисия предложения, моля да гласува.

Против? - няма. Въздържали се? - 7 души.

Приемат се направените предложения.

При това положение остава да гласуваме закона като цяло.

Който са съгласни с приемането на закона изцяло, моля да гласуват.

Против? - 7 души. Въздържали се? - 4 души.

Приема се Законът за изменение и допълнение на Наказателния кодекс.

(Текстът на закона - приложение 2,II)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Преминаваме към т.2 от дневния ред. Имате думата, господин Корнажев.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председател, господа народни представители! Току-що получих една декларация от някакво общонародно движение за граждански мир, единство и законност. Вече няколко пъти получаваме такива материали от неидентифицирани субекти (*Оживление в залата*). Моето питане е: това със знанието на ръководството на Великото Народно събрание ли е и тук ли се отпечатва?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз не съм давал съгласие за това. Може ли да го видим, не го знаем, сега го виждам за първи път.

ГИНЬО ГАНЕВ: Тук се налага едно обяснение, господин Корнажев е прав. Нищо не може да бъде раздавано на народните представители без съгласие на Бюрото. Вчера дойде при мен един господин, не помня кой беше той, който предложи да се раздава тъкмо тази декларация, на което аз се противопоставих и с това се приключи.

СТОЯН ГАНЕВ (*реплика от залата*) Кой е взел решение за това, господин Тодоров?

ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Тодоров казва, че също не е давал съгласие. Това трябва да се проучи (*Оживление в залата*)

СТОЯН ГАНЕВ (*Реплика от залата*) Кой е взел решение за отпечатването на тези документи? Чия е хартията?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Трябва да проверим. Аз го виждам за първи път, сега са ми го дали, не мога да дам обяснения. Възлагам да се проучи и да ни се докладва. Това мога да направя. Гиньо Ганев казва, че е отговорил с "не", нека да проучи въпроса, а междувременно да преминем към т.2. Преди малко гласувахме график, проверката може да се направи, Гиньо Ганев ще излезе, ще провери и ще ви се докладва. Нека да преминем към точка 2. Въпросът ще се изясни. До един час ще получим отговор. (*Оживление в залата*). Гиньо Ганев отиде да провери и изясни.

ИВАН ГЛУШКОВ: Уважаеми колеги, много ви моля за малко внимание. Очевидно разбрахте, че никой от ръководството на Народното събрание не е давал разрешение за отпечатване на това обръщение, така че моля ви да изчакате, ще се изясни въпросът и ще бъдете информирани. Нека да продължим сега по следващата точка от дневния ред. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Заместник -председателят Гиньо Ганев отиде да изясни и провери, от това какво повече?

По точка втора първи има думата Янаки Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Уважаеми народни представители! Пристъпваме към обсъждането или по-скоро продължаваме обсъждането на един твърде съществен въпрос. Много от своите съобращения по него аз изложих в Законода-

телната комисия и заради това тук не искам да повтарям повечето от аргументите. Първото обаче, което съм длъжен да заявя, е необходимостта от задълбочаване на процеса на деполитизация във всички основни държавни институции, в смисъл на отделянето на която и да е партия от прякото подчиняване и въздействие върху държавните институции.

В приетия Закон за политическите партии беше поставена вече една граница, която ограничава както извършването на политическа дейност по место-работа, така и заемането на определени длъжности в партийните структури и несъвместимостта между тези длъжности и работата в определените държавни структури. Тази стъпка беше необходима, но както мисля, че повечето разбирате, тя трябва да бъде задълбочена. Като че ли най-трудният и спорен въпрос е във формата за продължаване на решението по този въпрос. В предложения законопроект се предлага ограничаване на членствените права или по-точно - тяхното изключване за определени категории служители. В своето изказване аз не искам да се спирам толкова на кръга на лицата, които ще бъдат засегнати от новия закон, колкото на въпроса по същество, тоест, по какъв начин да бъде постигната целта, която преследваме.

Лично за мен по-съществен е въпросът за поставянето на акцента не толкова върху формалното членство, колкото върху фактическата невъзможност да се извършва дейност в политически партии, така че лично аз бих предпочел формулировката да се забрани на посочените категории лица да извършват дейност в политически партии.

Може веднага да възникне въпросът, каква е разликата? Действително разлика почти не съществува. Дали ние ще кажем, че едно лице не притежава дадено право, или невъзможността то да го придобие при определени условия, или пък невъзможността да го реализира в пълния му обем. Ако предпочитам втория вариант, то е за да следваме принципа, че всички лица могат да притежават всички основни права, но определени държавни длъжности, които изискват гражданите да се ръководят само от общонационалните интереси, предполагат тези лица да не упражняват част от универсалните политически права.

Какъв е аргументът в тази насока? Ние тоябва да се опитаме реално да изключим въздействието на партиите върху държавните институции, а не да се задоволяваме с формалното прокламиране на прекратяване на членствените правоотношения. Защо? Защото на практика едва ли някой може да прекрати личната причастност на определени лица към една или друга политическа организация, едва ли някой може да отнеме правото да се извършват, да речем, дарения в полза на една или друга организация, даже ако щете, и възможност-

та да се участва, макар и не активно, в никакви масови политически прояви, с които лицата не нахвърлят своите служебни функции. Така че, ако ние успеем да постигнем всички останали неща, мисля, че на практика бихме въвели деполитизацията, в смисъла, в който използваме това понятие, до нейния логичен край. Позволете ми една аналогия, която може би не е достатъчно точна, но доколкото си спомням, в нашия Семейен кодекс имаше една формулировка, която забранява на определени лица със заболявания да сключват брак по понятни причини. Но виждате ли, в правото ние като че ли често изпадаме в някакъв фетишизъм. Много по-важно за обществото би било определената категория лица реално да не са в състояние да водят полов живот, а не толкова да сключват брак, защото всички вредни последици могат да настъпят, независимо че не съществува формалният акт. Следователно поради тази причина... (*ръкопляскания*) ние трябва да създадем реални гаранции и съответни служби за сигурност, където ги има, да следят лицата в своята служба и извън нея да не осъществяват такава дейност, която може да нахвърни общонационалното предназначение на заеманите от тях държавни длъжности.

Поради тази причина помислете коя от двете формули е по-удачна. Що се отнася до последния текст, един от последните варианти на текста на законопроекта, който виждахме, ако се прибегне към другата формула, тя трябва да бъде разширена, защото наред с политическите партии и други организации трябва изрично да се включат и политическите коалиции, защото често чуваме формулата, че някой е член на някакво движение, член е, да речем, в случая на Съюза на демократичните сили, но всъщност е безпартиен. Сега да бъдем наистина достатъчно реалистични: едно е човек да се ръководи от тяснопартийни интереси, а друго е той, бидейки член на една политическа организация, да участва в политическия живот. Не е възможно лидерство в една политическа структура и човек да се афишира като безпартиен. Той може да е надпартиен в определени случаи, но не може да бъде независим в дейността си от политическата структура, в която участва.

Поради тази причина формулата да бъде достатъчно изчерпателна, защото, ако целта е да се заобиколи законът, много лесно Българската социалистическа партия може да се прекръсти в Българско социалистическо движение и по тази логика тя да изпадне извън предмета на действие на закона, но явно това не е целта на никой от нас. (*Оживление и ръкопляскания в залата*)

Заради това аз подчертавам, че действието на закона трябва да се отнася към всяка политическа организация, която реално извършва политическа дейност, и въпросът именно стои за такива специфични структури като "Подкрепа", други организации, които въпреки своя синдикален предмет на дейност,

учатвувайки в една друга, по-обща политическа структура, заедно с това при-
добиват и чертите на политическа партия. Това са за мен възловите въпроси,
върху които бих желал да съсредоточим дискусията. Благодаря ви за внимани-
ето. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Крум Неврокопски.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми господин председател, дами и госпо-
да народни представители! Позволете ми да изложа някои бележки във връз-
ка с предложеното изменение в закона, така както ние, представителите на Съ-
юза на демократичните сили виждаме нуждата от това изменение.

Преди да изложа съображенията си, аз няма да се спирам на упоритостта
тук, в тази зала, с която някои не искаха или не можеха да разберат, че започ-
ната дискусия по изменението на Закона за партиите не може да не продължи,
така както не е възможно и няма сили, които да спрат ликвидацията и умира-
нето на тоталитарните структури - последното убежище на банкрутирания без-
славно комунистически режим. *(Ръкопляскания, викове "Браво!" в блока на опо-
зицията)*

Искам добре да се разберем, не става въпрос за емоционалност, става въ-
прос за това, че всички ние тук сме длъжни като народни избраници, като народ-
ни представители, особено на което представителите на Социалистическата
партия многократно настояват да го имаме предвид, да говорим истината и
само истината, без заобикалки и без увъртания, когато става въпрос за жите-
новажни въпроси, опиращи до интересите на българската нация. *(Ръкопляска-
ния в опозицията, шум в залата, реплики от блока на Българската социалис-
тическа партия)*

По-високо ли искате да ме чувате? *(Оживление, смях в залата)*

Съюзът на демократичните сили, в чийто състав е и парламентарната гру-
па на Българския земеделски народен съюз "Никола Петков", е за пълна, окон-
чателна и безусловна деполитизация на Министерството на вътрешните рабо-
ти, Министерството на външните работи *(повтарям го)*, на съда, прокуратура-
та и Министерството на народната отбрана, разбира се, като отчитаме негова-
та специфика и особености. Ние разбираме това, че без деполитизация не мо-
же да се върви напред или само ще продължаваме тук да си приказваме за де-
мократизация, за деполитизация, за правата на тези органи, а всъщност вие
стоите в тези органи и упражнявате господството върху тях. Това не може по-
вече да продължава, господа! *(Бурни ръкопляскания в опозицията, реплики и
протести от блока на Българската социалистическа партия)*

Въпросът за приемането на изменението, което се предлага от Председа-
теля на Републиката, макар и в негово отсъствие, по неговото предложение

стои тук на масата, от Великото Народно събрание, е въпрос за нашето стоеене тук, в тази зала, на позициите на демокрацията! Искам да подчертая особено, че този въпрос не може, господа народни представители, да бъде предмет на пазарлъци, както някои си мислят, на усуквания, защото става дума за това: ще започнат ли да функционират тези институции като наистина национални, демократични и надпартийни? Въпросът не е само на приказки да бъдат национални, надпартийни, демократични, а в същото време да си бъдат вътре комунистическите тоталитарни структури, чрез които вие упражнявате вашата власт. Това не може повече да продължи! (*Шум в залата*) Въпросът не е толкова сложен, господа народни представители, както някои искат да ни внушат отляво. Имам предвид някои представители на Социалистическата партия. Не се възмущавайте. (*Шум в залата*) Предложеното изменение и допълнение на Закона за политическите партии само по себе си е похвално и навременно, то е наложително и необходимо. Защо? Защото е необходимо да се изменят структурите и онези механизми, които не позволяват тези органи да бъдат надпартийни, национални и демократични. Категорично аз не споделям изразеното тук становище, че предложеното изменение не било насочено срещу когото и да било. Това е абсолютно невярно! А тъкмо обратното! Мисля, че по-точно и по-вярно е да се каже, че то е насочено против фактическото господство на наследниците на Комунистическата партия в тези жизненоважни институции в политическото устройство на страната. И не само това. Още повече то е насочено против възможността в бъдеще да се домогва която и да било политическа партия към такова фактическо господство.

Ето защо Парламентарният съюз на Съюза на демократичните сили подкрепя идеята и буквата, повтарям, и буквата, така както са предложени от Президента, залегнали в изменението на закона, с които ще се ликвидира това неприемливо, вредно и в известна степен опасно, господа народни представители, опасно положение, което плаши мнозина хора с вашето 90 - процентово присъствие в тези органи.

Аз не бих се позовавал на традициите на другите страни и ми се струва, че това не е толкова необходимо, нито е наложително, за да бъде подкрепено предложението на Председателя на Републиката. По-скоро исканото изменение в Закона за политическите партии се диктува от особеното положение, съществуващо сега в нашата страна, от неговата специфика с напрегнато, повишаващо се национално и социално напрежение. Или ако си послужим с думите на Председателя на Републиката, аз искам неговите думи да ползвам, в неговото отсъствие, ненормалното положение, в което се намира страната ни и нуждата от социален мир и стабилност налагат премахването на този толкова

очевиден монопол на Българската социалистическа партия, овладяла със своите кадри тези органи и институции много отдавна. Ясно е, че органите на Министерството на вътрешните работи, на съда и прокуратурата и на другите органи, за които става дума, трябва да бъдат освободени, да бъдат освободени час по-скоро от опекунството на Българската социалистическа партия!

Струва ми се, че ще бъде справедливо да се отбележи, че над 90 на сто от кадрите на тези ведомства са свързани плътно знае се с коя партия. Не е необходимо да се подчертава, че това положение, което някой смята за нормално и ако някой се осмели да го поддържа, ние само бихме му казали: "Здраве му кажи, така мислите вие да продължават нещата, но те очевидно не могат и защото не трябва да предизвикваме народното недоволство".

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Неврокопски, остава Ви една минута.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Моля Ви се, аз още не съм довършил. Аз говоря от името на целия Съюз на демократичните сили. *(Шум в залата, викове "Е-е-е" в блока на Българската социалистическа партия)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля Ви се, казах Ви предварително, че регламентът е 10 минути.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: В рамките съм на 6 минути.

Мисля, че е пределно ясно за какво става дума. Става дума за кардиналната промяна, за промяна в кадрово отношение, за промяна на кадрите и освобождаването на тези органи от такива лица, които имат не особено славно минало. Въпросът за деполитизацията на тези органи е чисто политически! Въпросът е за разграждането, както вече модно се казва, на тези институции, за освобождаването им от монополистите - социалисти, чрез които и с които, както е добре известно, цъфтеше и се укрепваше тоталитарният авторитарен комунистически режим близо 45 години. Чрез тях, чрез тези кадри именно в тези институции се осъществяваше това омразно господство! Няма да говорим за безобразията и престъпленията, не е необходимо да ги повтаряме защо бяха възможни и кой ги осъществяваше. Тези кадри в тези органи вършеха безобразия. *(Бурни ръкопляскания в блока на опозицията)* Затова е необходимо те да напуснат тези места, тези, които са с минало, не особено приятно. *(Шум в залата)*

В предишно мое изказване тук, в Народното събрание, във връзка с отчета на правителството аз направих някои бележки. Моля ви се за търпение във връзка с работата на Министерството на народната отбрана. Получих няколко заплашителни писма, получих и писмо от висши офицерски кадри, в което се изразяваше становище, че не ми били ясни работите как стоят там. Разбира се,

те много добре знаят за какво ставаше дума, но аз отминах тяхното писане, без да влизам в полемика. Сега използвам случая само да напомня един пример, който ще посоча. Какви страшни работи и безобразия се вършеха в нашите Трудови войски, и то тези войски също бяха в състава на Министерството на отбраната.

Затова в общия контекст на изложеното си позволявам в заключение да заявя: стига, преляла е чашата на търпението! Стигат ви 45 години служба в тези органи! Освободете ги, за да могат пресни кадри да влязат в... *(Силен шум в залата, викове, тропане по банките, аплодисменти в блока на опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля ви, господин Неврокопски!

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: В него се сочат ясно и определено само две изисквания: да не се членува в партията и да не се извършва дейност. Какво е толкова страшно, та вие да не го приемате? Не само това! Не става въпрос само за нечленуването... *(Шум, реплики, провиквания от залата. Професор Атанас Ганев приближава към катедрата и иска думата. Крум Неврокопски се обръща към него: почакайте малко!)*

Не става дума, господа народни представители, само за нечленуването и неизвършването на дейност в полза на една партия. Не се страхувайте, не само за вашата партия се отнася. Ние не сме дошли тук, за да ви утвърждаваме властта и да си приказваме само за демокрация и да казвате: хайде, всичко е наред! *(Шум в залата, викове "Браво!" в блока на опозицията)*

Трябва да сте наясно, че това не може да продължава повече!

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Неврокопски, недейте така! Виждате какво става! Придържайте се към регламента. *(Удря звънец!)*

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Довършвам. Става въпрос не само за това! Става въпрос за поддържането на това становище, което изрази вашият представител Янков, че се ограничавали правата. Ами ако съдията има право да съди хората, не както ние, а господ притежава това право, както съди една френска поговорка. А господ съди хората, след като умрат. Съдията има тези права, затова ще се ограничи от членството в партията в името на това да бъде полезен на българската нация! *(Невероятен шум в залата, викове, тропане по банките, адмирации от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Неврокопски! Господин Неврокопски...

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Затова ви призовавам в името на консенсуса и споразумението, не вдигайте и не предизвиквайте народното недоволство *(бурни ръкопляскания)*, вслушайте се в гласа на разума! *(Невероятен шум в залата, ръкопляскания, протести, реплики)* стига ви търпяхме 45 години! Ти, който ста-

ваш там... (*Шум, викове*) Ти трябваше да бъдеш вързан, да бъдеш бит, както нас са ни били и са ни избивали, за да млъкнете! Повече не може да вървим по този път! Крайно време е да се вслушате в гласа на разума, за да победи демокрацията, както твърдите.

Благодаря за вниманието. (*Шум в залата, депутатите от опозицията аплодират изказването на Крум Неврокопски, станали прави, викайки "Браво"*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата за реплика г-н Атанас Ганев.

АТАНАС ГАНЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги, преди десетина дни след една подобна митингаджийска реч на господин Неврокопски аз му отправих една бележка с една съвсем колегиална препоръка. Аз не се месяя тук в това какво по съдържание той ще говори, всеки от нас е свободен да говори това, което знае и което може. И той много добре показва себе си, кой как може да говори. Но моята препоръка беше към господин Неврокопски съвсем колегиална, не искам да кажа другарска. Но препоръката ми беше, че подобни речи вече, след 45 години, не вървят не само в Народното събрание, а и на митингите вече не вървят (*шум в блока на СДС, гласове: "Е,е,е!"*) Един момент, един момент. Аз смятам, че всички ние сме дошли да вършим определена работа, а не да нажежаваме и да взривяваме обстановката и още от сутринта да ни заболяват главите. Моля ви се, моля ви се, да ни заболяват главите от такива взривявания и от такива подобни речи, каквито господин Неврокопски много обича да прави.

Аз искам да ви припомня, искам само да ви кажа, че господин Неврокопски пред мен каза така: "Благодаря ви, това е много умна забележка и аз ще се възползувам от вашата препоръка да не се излагам повече". Благодаря ви за вниманието. (*Смях в блока на БСП*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата господин Цанков.

ЦАНКО ЦАНКОВ: Уважаеми господин председател, дами и господа депутати! Аз мисля, че още в предизборната борба на колегите депутати от БСП това беше гласувано във вашата платформа, на която на стр.21 пише следното: "Напълно подкрепяме усилията ви МВР да се превърне в съвременна извънпартийна национална система за защита на сигурността, обществения ред, правата и законните интереси на гражданите. (*Възгласи: "Браво!" в блока на СДС*) Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля ви, само една дума, много ви моля.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми господа народни представители и преди всичко представителите на Българската социалистическа партия, ня-

мам намерение да взривявам обстановката, напротив, нямам и намерение да влошаваме отношенията си с вас като партньори във Великото Народно събрание. Наистина с колегата разговаряхме и аз му казах: "Давам си сметка, че Великото Народно събрание не е митинг. Аз съм емоционална личност и ще се стремим всички към общ диалог. Но когато вие разигравате само приказки за демокрация и искате по този начин да утвърждавате властта си, ние не може да играем маймунски номера. Казваме ви истината. *"(Възгласи: "Браво!" в блока на СДС)* Истината е да се включите в нашите общи усилия заедно с вас да направим тези национални институции надпартийни и демократични, за да служат на българския народ и на българската демокрация. Това не е агитация, господин народен представител, това казвам от душата и сърцето си. А вие се кълнете само за демокрация. Не може така. *(Възгласи: "Браво!" в блока на СДС).*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Румен Воденичаров.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители! Аз съм надпартиен в смисъла на господин Янаки Стоилов. Аз не съм толкова емоционална личност и затова ще внеса известно успокоение в залата. Но все пак, тъй като и двете страни не знаят смисъла на моето изказване, едната ще трябва да слуша със затаен дъх, а другата с наострени уши *(оживление в залата)*.

Уважаеми господа народни представители! Процесите, които протичат у нас вече цяла година, могат да бъдат определени като революция. Революция с жертви или безкръвна протича за относително кратък период от време. А Ганската революция продължи например 10 години, преди да се разбере от помагачите и, че не е никаква революция. Но жертвите в това време надхвърлиха 1 милион. Имаше и по-кратки, но още по-кръвави съпротиви срещу настъпването на комунизма. Два милиона комунисти бяха избити в Индонезия. И сега вече със сигурност може да се каже, че там тази заплаха е ликвидирана завинаги.

Ние се борим срещу тоталитаризма, но сме за борба безкръвна, без жертви, по пътя на свободните избори и новото законодателство. Ние сме противници на всяко пасилие извън закона.

За революционна промяна, от една страна, трябва да се бърза. Творческата енергия на народа ни е скована. А, от друга страна, трябва да се внимава и да се запази парламентарната, мирната форма на прехода. Преходният период крие опасност както от рецидиви на тоталитарната система от страна на консервативни групи от управляващата партия, така и от насилия, предизвикани от сили, които търсят на всяка цена реванш, възмездие и мъст.

Ето защо нашата крехка демокрация се нуждае временно от ограничения предимно на колективни човешки права, на тези две категории български граждани. Замразяването на задълженията на България по Международния пакт за гражданските и политическите права в случай на официално обявената опасност се предвижда от член 4 на същия пакт. Съгласие за първото ограничение беше постигнато още на "кръглата маса". За да се премахне опасността от възстановяването на тоталитарния контрол върху живота на българските граждани, беше забранено с общо съгласие функционирането на партийните организации по месторабота. Това ни помогна да проведем нормално първите свободни и демократични избори.

Сега, започвайки процеса на преминаване към пазарна икономика и създаването на правова държава, всички ние чувствуваме необходимостта от възстановяване доверието в съдебната власт, от възстановяване доверието към органите, поддържащи обществения ред и отбранителната способност, от воденето на външна политика, подчинена единствено на националните интереси. Тази необходимост е бавно и трудно достижима при съществуващата поляризация в обществото, при запазване на чълното в миналото сливане на управляващата партия с държавата. Това е опасност, която, ако ние не постигнем съгласие и официално не обявим, може да превърне революцията ни в мъчителна еволюция, по време на която икономиката ни окончателно ще рухне.

Парламентарната фракция на БСП трябва да осъзнае всичко това и да направи отстъпката в името на бъдещата демокрация. Отсега нататък не партиите и политиката, а икономиката и управлението следва да привлича добрите професионалисти. Нека с цената на личната драма на няколко хиляди държавни служители изчистим завинаги нещата за бъдещото поколение на България. *(Ръкопляскания в блока на СДС)* Нека всеки, който се нагърбва с отговорна служба в институтите на държавната власт, отсега нататък да се ръководи само от професионалния и националния интерес.

Казвам всичко това, господа, защото ние сме против масовите чистки. Ние искаме всеки добър професионалист, чиито ръце са чисти, да се включи час по-скоро с целия капацитет на своите познания в оздравителния за нацията процес.

Искам да ви припомня, обществото на Федерална република Германия, което днес е еталон за високоразвита демокрация, беше построено с усилията не само на младото по това време поколение германци, но и от хората, воювали по фронтовете на Европа и Африка, в името на една абсурдна тоталитарна идеология. За тях фашизмът е останал лош спомен, минало, от което се бяха отрекли завинаги, минало, за което си спомняха само в бирариите.

Предложеният законопроект от Президента на Републиката, който за разлика от мен е бил член на тоталитарната партия, представлява ограничение на човешките права. Но минимално и временно ограничение. Повтарям, минимално и временно ограничение. Защо това ограничение да дразни същите тези, които в миналото, за да пътуват като обикновени граждани до САЩ, бяха принудени да се самоограничават, попълвайки формуляра за входна виза, и да дават отрицателен отговор на въпроса: "Членувате ли във фашистки или комунистически организации?" (*Ръкоплясания в блока на СДС*) Или пък да дразни висшите служители на МВР, които, за да пътуват до Гърция например, се нуждаеха от нов паспорт, който да прикрива истинската им самоличност, а отгук и партийната им принадлежност.

Аз мисля, че мнозинството бивши държавни служители биха посрещнали с облекчение деполитизирането си, защото то ще им даде възможност да разкрият истинските си качества на професионалисти и патриоти. (*Ръкоплясания в блока на СДС*)

Крачката назад, или по-точно крачката намясто ще ни даде възможност веднага, бързо след нея да се направят не няколко, а много крачки напред по пътя на по-пълната демокрация.

Младата ни демокрация се нуждае, господа депутати, от още две ограничения на колективни човешки права. Те ще бъдат мотивирани от нас в бъдещи дебати. Но може да се предскаже още сега, че ако постигнем съгласие за разделението на партията от държавата, то тези дебати ще бъдат кратки и неособено шумни. Една деполитизирана полиция няма да представлява опасност за никого. И аз съм сигурен, че дори и най-яръстият противник на нашето предложение за ограничаване на някои улични прояви, на проявите на открито не-регистрирани движения, а именно г-н Корнажев, би гласувал за възстановяване на строг обществен ред и за опазване на обществения мир. Защото демокрацията засега се схваща само като права, а всъщност тя е права и отговорност. И най-голямата отговорност е тази да поставим закона, дори и най-несъвършеният, над всички временни и партийни пристрастия.

И две думи отново за последното ограничение, говорейки за закона. Върховният закон, новата Конституция е още в ембрионално състояние. Докато бъде изготвен нов, наш върховен закон е действащата Конституция, за която лично аз за сведение на Великото Народно събрание съм гласувал с бяла бюлетина. И това може да се докаже, защото в цялото поделение във Враца, където бях запас по това време, имаше пусната само една бяла бюлетина.

Но за мен като правозащитник тази несъвършена Конституция е моят закон. Защото мнозинството е гласувало в референдума за нея.

Крайно време е една деполитизирана главна прокуратура да се справи с чл.59, т. 4 на Конституцията и да обяви официално опасността за единството на нацията, която произтича от съществуването на обществено-политическа организация на мюсюлманите в България, и да предупреди лидерите на тази нова политическа сила, че тя няма право на самостоятелно съществуване и че регистрирането ѝ представлява конституционно нарушение.

Отпращам призив към всички депутати и отляво, и отдясно, да гласуваме на първо четене предложения от Президента законопроект за изменение на Закона за политическите партии, след което да се нанесат предложените поправки в текста и да продължат дебатите (*ръкопляскания в залата*).

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Борис Иванов. Няма го. Давам думата на Снежана Ботушарова.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Уваждаеми господин председател, уважаеми господа и госпожи народни представители! Искам да изразя подкрепата на внесенния законопроект и същевременно да отгранича позицията ни и посоча аргументи против досега изтъкваните съображения, че идеята за деполитизиране е противоконституционна, в смисъл че ограничава човешки прова, членски правоотношения, равенство на гражданите, правото на избор и пр. Подобни съображения са несъстоятелни, даже бих ги нарекла и тях сами по себе си неконституционно съобразни, защото водещото в идеята за деполитизиране е общественият интерес. И тъй като ние цитираме Конституцията с повод или без повод, с пълно основание с повод в чл. 9, ал. 2 от действащата Конституция изрично е посочено, че правата и свободите, каквито и да са те, не могат да бъдат упражнявани във вреда на обществения интерес.

Затова искам да попитам в обществен интерес ли е посочените институции, а именно армията, милицията, съдът, прокуратурата и хората, които представят България, да бъдат национални институции? По това от днешните изказвания виждам, че вече не се спори. Следователно ние трябва да създадем статута на тези институции да бъдат национални и първото условие за това е работещите в тях да не членуват в политически партии. Защото е добре известно, че членството в каквато и да е партия и политическа сила съпътствува изпълнението на служебните задължения и често пъти се вметва или диктува по какъв начин тези професионални задължения да бъдат изпълнени.

По този повод ще връча на г-н председателя едно писмо от районни съдии от гр. София, които категорично са за деполитизиране на съда, защото са убедени, че това би гарантирало, чега: "Обективно, безпристрастно и авторитетно правосъдие". Те считат, както и ние изтъкнахме тук, че нечленуването в политически организации в никакъв случай не е посегателство върху човешките

им права, а напротив, това е една възможност свободно да упражняват професионалните си права, без външно вмешателство и вътрешна предубеденост. *(Врчва на господин председателя писмото)*

Друг един случай. В пресата се получават множество писма на работещи в посочените институции, които категорично подкрепят тази идея. И аз искам да попитам тук как вие бихте оценили един инцидент, който се случи с мен преди десетина дни на площад "Демокрация". След легитимирането ми като народен представител, за да поискам името на един служител в Министерството на вътрешните работи, който беше свидетел на инцидента, той отказа да се легитимира и ме покани да отидем в Пето районно управление, за да го направи. Наложил се намесата на неговия ръководител, за да го направи. Питам - кое е продикувало тази негова реакция? Дали някаква вътрешна предубеденост, партийна принадлежност или лични качества!

Считам, че деполитизирането, особено на армията и милицията, а за в бъдеще може би полиция, дава възможност на работещите в нея да се изиявят като професионалисти. Защото досега тези хора се възприемат като работещи там по силата на произхода, членството в управляващата партия, с оглед политическите цели, които обслужваха тези институции. Считам, че достойнството на тези хора изисква те да се реализират като професионалисти, още повече че ние ратуваме за професионализъм, за да може да постигнем някакво развитие в близко бъдеще в страната.

Наистина в условията на деполитизиране професионализмът и конкурентноспособността ще бъдат единствените условия за разгръщането на човека.

Още един аргумент бих посочила. На практика запазването на членството в политическа сила на работещите, особено в армията и милицията, означава те да останат в досегашното си положение на военизирани партийни организации. За всички е ясно, че не може тези органи, в които е силата, които командуват оръжието, както и тези институции, които противостоят или защитават човешките права и свободи, да се насочват от политическата воля, от политическата сила и да служат на политическата сила.

Бих посочила още, че за да ни повярват, че ние наистина се деполитизираме, светът да ни приеме, за тези институции трябва да докажем, че са надпартийни. Наистина формално условие е прекратяването на членството на работещите там в една или друга политическа сила. И конкретно бих предложила така внесенният първоначален текст на законопроекта за изменение на чл. 14 да се допълни с два текста, които в последствие ще депозирам по-конкретно. Идеята беше казана и в заседанията на Законодателната комисия, искам по-скоро да се аргументирам.

Този текст, колкото и да е перфектен, ако не съдържа гаранции за нечленуването и неучастието в политическа дейност на посочените категории длъжностни лица и служители, няма никаква стойност.

Ето защо предлагам да има разпоредба, в която те да се задължат да представят декларация, че не членуват в политическа партия или както се приеме - членство, организация, движение, да се формулира текстът.

И още една разпоредба, че неизпълнението на разпоредбата, т.е. нечленуването в политическа партия, да бъде свързано с освобождаването от работа.

Считам, че общественият интерес в момента изисква това.

И позволете, за да завърша. Какво ограничаване на право има, когато и сега работещите в тези институции са свързани с редица органичения, свързани с пътуване, ако щете с униформа и какво ли още не. За тези техни задължения, ние ги наричаме трудови, а не органичения на правата. Така че, струва ми се, е съвсем формално и казуистично да спорим, че има органичения на някакви права, тъй като и в момента изпълняването на тези служби и професии също е свързано с редица условия и права, които хората, които работят, присмат доброволно.

Благодаря, подкрепям и ви призовавам да подкрепите внесения законопроект. *(Откъслечни ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: За реплика има думата Красен Станчев.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Благодаря Ви, господин председател. Искам само да кажа, че аз бях свидетел на цитирания случай от г-жа Ботушарова и съм дълбоко възмутен, още повече, че това е повторение на един случай преди това, където трима народни представители - Каракачанов, Любомир Иванов и моя милост, бяхме заплашени също от служител на Министерството на вътрешните работи. И дори след легитимацията той размахване срещу мен палка.

Имаме официален отговор от министера на вътрешните работи. Аз убедих г-н Иванов и Каракачанов да не повдигаме въпроса тук и да не се отговаря официално, защото това само ще накърни авторитета на тези органи.

И аз смятам, че за да няма отгук нататък някакви такива случаи, трябва съвсем сериозно да си дадем сметка, че става дума реално за департизация на въпросните органи.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Тодор Бояджиев.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Аз съм от Съюза на тракийските културно-просветни дружества, Българската социалистическа партия, Министерството на вътрешните работи. Споменавам трите категории, за да подчертая, че не говоря

от името на нито една от трите, а говоря във функциите и правата си на гражданин, тъй като и в законопроекта и в Закона за политическите партии, който разглеждаме, е казано "всеки гражданин" и аз искам да говоря от позицията на гражданин.

Личната ми позиция по въпроса беше изразена официално на един предизборен митинг на 5 юни, спомням си добре и часа - 14 ч., пред военнослужещите в Созопол в присъствието на многоуважавания от мене ръководител на Българската социалдемократическа партия д-р Дертлиев.

Тогава един моряк от залата ми зададе въпроса как виждам Българската народна армия в перспектива. Моят отговор беше, че Българската армия аз виждам като армия национална, като институция национална, извисила се над всякакви парийни, групови (подчертавам това) и лични интереси. *(Единични ръкопляскания от опозицията)* Но я виждам и не като институция едноцветна или оцветена в сиво само, а институция, която работи наистина по трите скъпи на всеки българин цвята: бяло, зелено и червено. *(Ръкопляскания от опозицията)*

Д-р Дертлиев беше един от тези, които тогава също ме аплодираха много ентузиазирани. Това е моята позиция. Оттук нататък ще продължи по конкретния законопроект, но искам да направя и една друга отметка.

В Комисията по национална сигурност, когато обсъждахме този въпрос, трябва да ви кажа, че изпитах и лично задоволство и удовлетвореност от това, че съм народен представител, защото и в Комисията по национална сигурност тогава ние постигнахме един, бих казал не труден консенсус. С всичките колеги - и от СДС, и от ДПС, и от БСП, ние приехме, че трябва да се гарантира призматът на върховния национален интерес, да не се допусне партийен интерес, групов или личен интерес да наруши особено в тези институции върховенството на националния интерес. Но тогава също стигнахме до консенсус, че това най-добре би могло да стане чрез разработката на един разгърнат закон за държавния служител. В писмена форма Комисията по националната сигурност внесе това свое мнение. Това беше преди повече от месец.

В това писмено мнение беше изказана препоръката във възможно най-кратък срок група експерти на Президентството, Великото Народно събрание и на всички заинтересовани ведомства в кратък срок да разработи такъв законопроект. И ако тогава Великото Народно събрание се беше вслушало в общия глас, в гласа на консенсуса, постигнат в Комисията по националната сигурност, днеска ние сигурно щяхме да имаме един далеч по-добър проект, който да регламентира права и задължения на държавния служител въобще, а не с един

член да се постига забрана или да се поставя забрана за определени категории държавни служители. За съжаление това тогава не направихме.

Споменавам всичко това, защото мое дълбоко убеждение вече е, че в комисиите и тук, ако не преодолеем взаимната мнителност и не започнем да говорим с общия език на българи, когато става въпрос за националните интереси, наистина няма да изпълним мандата, който са ни дали нашите избиратели, който ни е дал народът.

Тревожи ме, че ние все още продължаваме (ще ме извини бай Крум Неврокопски), но продължаваме от тази трибуна да произнасяме митингови речи, продължаваме да задълбочаваме мнителността и подозрителността, а не да търсим общото, зад което всички можем да застанем.

По използваната терминология мисля, че деполитизация е неточен термин, защото не можем да говорим за деполитизиране на Министерство на външните работи - министерство, което е абсолютно политично. Очевидно ще става въпрос за департизация и деидеологизация.

Искам да направя малък коментар по темна, с който решаваме този въпрос. Колеги народни представители от дясната част на залата пак под влияние на мнителност, но не казвам, че тая мнителност е характерна само за дясната част, тя витае общо в момента в цялата зала... Но под едно такова влияние те изхождат от позицията, че Българската социалистическа партия и нейната парламентарна група иска да взриви, да отхвърли предложението на Президента. Това според мен е една абсолютно некоректна и неточна оценка. Поне аз в Парламентарната група на Българската социалистическа партия работя за това да намерим наистина най-добрата, най-точната формулировка в духа на върховенството на националния интерес в тези институции.

Как се подходи към този въпрос в другите източноевропейски страни. През февруари т.г. в Будапеща се състоя симпозиум по въпросите на деполитизацията, организиран от унгарското правителство и добре известната на всички Американска корпорация "Ренткорпорейшън". От страна на тази корпорация основен координатор и анализатор (конкретно споменавам това, защото е интересно) беше нашият съгражданин Алекс Александров. Оттогава досега в Унгария все още не са приели закон за деполитизацията. Все още в Унгария и в армията, и в полицията се разрешава членуване в партии. Те се движат към решаването на този въпрос чрез приемането на един общ Закон за държавния служител. *(Оживление в залата)*

През юни във Варшава се повтори този симпозиум с участието на г-н Александров отново. В Полша все още няма приет такъв закон. В Чехословакия семинарът ще се състои през октомври.

Наистина ние с действията си малко напомняме народната поговорка "мъж искам, сега го искам..." (*Оживление в залата*) И има опасност с тази насърченост, с която искаме да решаваме големи въпроси, да приемем неперфектни решения.

Аз в никакъв случай не пледирам за отлагане с месеци, но пледирам за спокоен тон на обсъждането във Великото Народно събрание, за да намерим наистина точния текст, който трябва да приемем.

По текста на самата поправка. Има много непъшоти. Текстът е несвършен, защото е ограничен в подхода си и ще обясня защо.

При положение, че искаме да гарантираме примата на националния интерес, в тая поправка така, както е внесена, изключваме две много важни служби. Националната разузнавателна служба и Националната служба за охрана. Двете институции са на подчинение при Президента, но с поправката, както се предлага, се създава възможността в тях да останат членове на партии.

ГЛАС ОТ ОПОЗИЦИЯТА: Ще ги вкараме, това е техническа подробност.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Другото нещо, което ми прави впечатление, е чл. 92, ал. 10 до 15 на Конституцията и по-специално ал. 10, която казва конкретно, че Президентът осъществява общо ръководство на отбраната и сигурността на страната и изпълнява функциите на главнокомандуващ на Въоръжените сили. Тези свои функции Президентът извършва чрез апарата на Президентството.

С други думи най-пряко отношение, конституционно задължение по въпросите на националната сигурност и отбраната имат Президентът и неговият апарат. Ще бъдат ли деполитизирани?

ГЛАСОВЕ ОТ ОПОЗИЦИЯТА: Разбира се.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Очевидно е, че ще трябва да бъдат деполитизирани. И аз посочвам примери, които говорят именно за добра воля. Не за отхвърляне, а за допълване, за разширяване, за перфектиране на поправката, която се предлага от Президента.

Отново правя уговорката, че изразявам лична позиция, но имам впечатлението, че тази позиция преобладава и в парламентарната група на БСП: не позиция на отхвърляне, а позиция на най-точно дефиниране на това, което искаме да постигнем.

Другият въпрос е за военизираните и невоенизираните. В тези органи има голям контингент лекари. Те сигурно ще поставят въпроса защо ще бъдат третираны професионално по по-различен начин. Това пък е контрааргумент. Аз съм сигурен, че ако не дай си боже ми се наложи да легна под ножа на д-р Чирков, той няма да ме оперира като бешепар. Той ще ме оперира като човек. На ли е така, доктор Чирков?

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Така е, разбира се.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Убеден съм. Всеки един лекар подхожда по същия начин. Те могат да поставят въпроса: защо ние трябва да се деполитизираме или да се лишаваме от партийна оцветеност, след като нямаме отношение към националната сигурност, а лекуваме.

Посочвам примери, които показват, че наистина трябва да бъдем много прецизни при приемането на този закон.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Още една минута имате.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Само 1 минута? Аз мислех, че имам толкова много важни неща да ви кажа на цялото Народно събрание, но ще приключвам.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Добре, кажете.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Другото, което мисля, че е много важно - ограниченият подход в предложението на Президента. Готвен е очевидно набързо текстът и експертите в Президентството не са го огледали от всички страни. Ако забраним членуването само в партии, в тези изключително важни органи ментално ще се появи политически вакуум, който не може да остане така. И от законите на физиката знаем, че природата празно пространство не търпи. Животът също не търпи празно пространство. Очевидно е, че ние трябва да регламентираме, че на мястото на партиите не могат да се появят други формирования, които могат в определен момент да изразяват групови, а не национални интереси. Тези групови интереси може да съвпадат с националните интереси, но в определен момент може и да не съвпадат. Очевидно е, че тук трябва да мислим какви бариери ще сложим, за да може в тези национални институции да витае само националният дух, приматът, върховенството на националния интерес, а не да съществува възможност да се появи групов интерес. Очевидно е, че се налага по-широк подход. Не можем да отречем, че с проекта се внасят ограничения в човешките права. Аз съм съгласен с всичко, което каза народният представител Румен Воденичаров. И чл. 4, още по-силен е чл. 22 от Международната харта, където се третира само въпросът за органите за сигурност. Очевидно е, че етапът изисква по всяка вероятност ограничаване на някои колективни права. Но във всяка една демократична държава, когато се ограничават някакви права, защото националният интерес в момента го изисква, това се компенсира с допълнителни права или с допълнителни гаранции.

Аз мисля, че изключително важно е ние да помислим за тези допълнителни гаранции и настоявам, защото отново ще цитирам името на уважавания от мен бай Крум Неврокопски, по неговата реч много сериозно ме разтревожи. Защото ограничаването на правата без никакви гаранции за тези, които са имали определена членска книжка, че няма да започне лов на вещици, е нещо мно-

го опасно. И дали оставянето на партийния билет ще е достатъчно или ще се иска друго оцветяване и т.н., за да се получат някакви гаранции. И затова ние днес - аз се надявам, че г-н Румен Воденичаров като правозащитник тук също ще ме подкрепи - тези ограничения ще трябва да ги допълним с гаранции. Във Великобритания например, не мога да цитирам точен текст, но във Великобритания за ограничаване на подобни права се стига до материално компенсиране. Затова, че ограничават определени права, дават компенсация над заплатата, увеличават заплатата. *(Ръкопляскания в залата)*

Искам да взема отношение по един въпрос, който тук в няколко изказвания прозвуча - и в изказването на г-н Корнажев, и в изказването на г-жа Кирчева. Юридически може би да се докаже, аз не съм юрист, но не мога да приема, че в случая се касае за право на свободен избор. Когато човек трябва да избира между идеите, които споделя, и безработицата, това не е право на свободен избор. Право на свободен избор е наистина за тези млади хора, които ще дойдат да работят в тези служби, да направят своя избор да бъдат ли членове на партия, на движение, симпатизанти, или да бъдат само професионалисти. Но това е отделен въпрос. Това, което тревожи, е бланкетният подход, който звучи в много изказвания, и опитът вината да се превръща от индивидуална в колективна. Адресът на вината се разпростира във всички посоки на времето и пространството и субектът на вината се разпирява до абсурдни размери. Това нещо аз не мога да приема, в твърде много изказвания прозвучава такава тенденция, а за мен това е моментална червена лампа, че след деполитизацията съществува опасността и от лов на вещици, съществува опасността от маккартизъм. *(Оживление в залата)*

Моля ви, господа народни представители, не упреквам никого. Казвам, че в теоретичен план съществува, за да подчертая, че са необходими наистина законови гаранции.

Ще ми позволите ли да завърша?

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Отдавна трябва да завършите.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Той говори 12 минути, а вие говорихте 18 минути. *(Ръкопляскания в залата)*

Господин Неврокопски, аз съм научен работник и фиксирам всеки кога взема думата.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Твърдо вярвам във върховенството на националния, надпартиен, групов или какъвто и да било интерес.

Накрая ще се спра само за половин минута на един аспект, който никой не засегна тук. Аспект, който има психологична и морално-етична страна, която ние като законодатели също трябва да отчитаме. На моя предизборен плакат

имаше два символа. Искам да ви разкажа един интересен случай. Единият символ беше на разцъфнала роза, вторият символ беше тракийският конник. На пет места в избирателния ми район, в който и г-н Луджев беше избран, и г-н Дертлиев, и отляво и отдясно на моя плакат плакати на представители и на опозицията, и на управляващата партия бяха късани. На пет места моят плакат беше оцелял само със скъсана роза и откъснато "БСП", а тракийският конник беше оставен. Които бяха на "Петрова нива" знаят защо аз водих митинга на "Петрова нива". Защото моят дядо е бил един от организаторите на Преображенското въстание. Но същият този мой дядо през 1914 г. създава първата организация на БРСДП (т.с.) в Странджанския край. Така че както аз уважавам идеите на д-р Дертлиев, на г-н Милан Дренчев - идеи, заради които те са минали през лагери, минали са и през затвори, но са устояли на тези идеи, така лично аз, в личен план не бих искал никой да посяга и на моите идеи. През 1949 г. чичо ми, известният кооперативен деятел Илия Бояджиев, е убит в следствието по процеса на Трайчо Костов. Той не стигна до съда, защото загина в следствието. Тогава още - 1949 г., аз бях вече в младежка възраст, баща ми обясняваше: една идея може да бъде окаляна, ако попадне в нечисти ръце, може да бъде поругана, но не може да бъде убита. Една идея, когато се споделя от много хора, когато е вярна идея, ще се изчисти, ще оцелее. На това аз съм вярвал. И в БСП аз съм искал именно тази пъпка да може да разцъфти, да не попадне в мръсни ръце. И много честни социалисти има в редовете на тези ведомства. Ние със закон ще ги деполитизираме. Те ще го разберат, че националният интерес го изисква. Но разберете, че този избор за много честни българи няма да е лесен, защото те като мен вярват в тази идея и в чистотата на тази идея, а не в номенклатура, и не в апарат. Благодаря ви. *(Бурни ръкопляскания в залата)*

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми господа народни представители! Аз уважавам изказването на народния представител Бояджиев, с когото имаме лични контакти от време навреме при срещите ни в кулоарите на Народното събрание поради работата на моя брат в Комисията за национална сигурност. Аз обаче искам в рамките на позволения регламент да отговоря в един спокоен тон. Вие си спомням ме поздравявахте, когато говорих тук 20 минути по програмата на правителството и отчета на правителството и казахте, в конструктивен дух. Омръзна ми вече този конструктивен дух, когато ни разигравате.

Първо, Полша и Унгария, полската войска и органите на МВР в Чехословакия застанаха зад демокрацията, а тук войската и МВР стоят като партийни органи. Там е разликата, г-н Бояджиев. *(Ръкопляскания от блока на опозицията)*

Второ, никакъв лов на вещици. Аз освен като член на Съюза на демократичните сили съм и член на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз "Никола Петков". Тук от тази трибуна казахме: не лов на вещици, не отмъщение. Много години изминаха от престъпленията, които са извършили вашите предшественици. Ние няма да отмъщаваме, не става въпрос за лов на вещици, а става въпрос за кадрова, основна промяна в тези институции, които заплашват българската демокрация. Как така ще стоят там партийните кадри 95 на сто и ще ми приказват, че са национални и демократични?

Трето, аз очаквам от вас, господа народни представители, както ни казахте, че се кълнете в демокрацията, да ми ръкопляскате, но понеже ви настъпваме по мазола и ви боли, затова реагирате. Ще ви боли, защото извършиха вашите предшественици редица престъпления в българската действителност. Няма да говоря за тях. И затова ние искаме и апелираме вие да се съгласите кадрите, които са свързани с тези престъпления, да напуснат тези институти, за да бъде гарантирана българската сигурност, националната сигурност и спокойствието на българския народ. Благодаря. *(Ръкопляскания в залата)*

СТЕФАН НЕШЕВ: Господин Бояджиев, искам да ви уверя, че изказването, което направихте, ми хареса твърде много и зад 90 на сто от това, което казахте, заставам.

Искам да ви задам един въпрос и ви моля да ми отговорите. Ние вчера гласувахме Закона за борба със спекулата. Ние приехме, че този закон не е свършен, но той ще помогне на голяма част от българския народ да бъде предпазен от известни агресии и стопански.

Аз искам да ви попитам: това предложение за деполитизацията като закон може да не е свършено, но няма ли да помогне на голяма част от българския народ да обикне тези институции, за които става дума, и да не се страхува от тях.

Благодаря ви за вниманието. *(Частични ръкопляскания в блока на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Един момент. Има още една реплика, за да спрем с репликите. *(Протести от страна на народния представител Стефан Златев)* И вие ще имате думата. Само репликите, казвам, да приключим.

ДОБРИН СПАСОВ: Имам реплика към колегата Тодор Бояджиев. На мен изключително много ми импонира логиката в неговото изказване. Тази логика съвсем естествено го доведе до подчертаване потребността от деполитизиране на такава институция като Президентството.

Аз искам да го запитам: по същата логика може ли да се стигне и на пръв поглед до безумната идея за деполитизиране на самото Велико Народно съб-

рание. (*Шум, възражения в залата*) ще добавя още две думи и ще чакам отговора на колегата Бояджиев.

Аз зная и всички знаем, че тук сме дошли като представители на определени политически сили. Но аз зная и всички знаем, че ние тук сме положили клетва да служим на общонационалните интереси. Това са главните ни функции. Няма ли да бъде редно тогава спрямо нас да се предложи същото изискване. Например Дертлиев в качеството си на народен представител да престане да председателства Социалдемократическата партия, Лилев съответно социалистическата, Милан Дренчев - БЗНС - "Никола Петков", и т.н. (*Възражения*)

Нека помислим за това, докде логически би могло да ни доведе изискването за отказ от каквато и да било специфична политическа принадлежност поради това, че служим на национални интереси.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Берон поиска думата.

ПЕТЪР БЕРОН: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Аз също харесах изказването на господин Бояджиев и намирам, че има някои неща в него, които може да се вземат предвид. Искам да напomia също, че аз бях този, който на 29 януари направи първото официално предложение за деполитизация на всички тези органи на "кръглата маса". И това предложение включваше също и предложение президентът и вицепрезидентът да не бъдат членове на политически партии по времето на техния мандат.

Така че някои неща наистина би могло да бъдат донясени към този законопроект. Както каза вече господин Нешев, никой законопроект не е свършен, но някои са толкова важни, спешни и необходими, че трябва да се пренебрегнат някои техни несвършенства с оглед обществената нужда от незабавното им приемане. Такъв е именно и този законопроект. Аз смятам, че всички опити за отлагането му, всички тези гърчове и напразни реторики с оглед да се отложи или забави приемането му не допринасят за доброто развитие на един подходящ климат между нас. Този законопроект ще бъде приет. Ако не сега, ще бъде приет след две седмици, ако не след две седмици, след един месец ще бъде приет. Обаче той трябва да бъде приет сега, може би на първо четене и да се даде възможност Законодателната комисия да допълни това, което е предложено основателно от различни депутати. Обаче сега на първо четене трябва да го приемем.

Що се отнася до "лов на вещици", за който се споменава от време навреме и се размахват разни такива заплахи, смятам, че който се чувства вещица, наистина няма място в тези органи.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Тодор Бояджиев да отговори и след това Стефан Златев, след което ще дадем почивка. Господин Златев само да отговори на въпроса, господин Бояджиев.

СТЕФАН ЗЛАТЕВ: Господин председател, категорично възразявам. За трети път ми давате думата и за трети път ми я отнемате за оратори, които са поискали думата след мен.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля ви се, господин Златев, не се сърдете. Ставаше дума, че има въпрос към него, отиравен от господин Нешев. За да приключим с въпросите. Една минутка само.

ВЕНЦЕСЛАВ МЕДАРСКИ (от място): Има правилник. Отговаря се накрая на заседанието, както е за всички, а не привилегии за компартията.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Според мен редица представители от СДС отговарят веднага. Господин Крум Неврокопски на два пъти стана да отговори преди моето изказване. Аз съм готов и накрая да отговоря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля ви се, една минутка отговор конкретно на господин Нешев.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Господин Нешев, аз съм за закон по възможност бързо, но дайте все пак да помислим за качеството, не да е с много пропуски.

Втората ми позиция - нещо, което не мога да приема като народен представител в лично качество - това настояване днес да гласуваме за първи път. Аз държа вносителят на законопроекта да чуе какво съм казал аз, какво са казали всички народни представители и да участва при коригирането на текста. И да отидем тогава на гласуване. Тук става въпрос за четири - пет дена. Нека да бъдем коректни към закононосителя, да бъдем коректни към председателя, към президента си, да му дадем възможност и на него, и на неговите специалисти да чуят какво е казано и да прередактират те текста, ако желаят, с наша помощ.

И третото. Господин Берон, благодаря за това, че приемате много от моите изказвания. Не мога да приема позицията, в която се чувствам вещица. По времето на маккартизма вие знаете колко светли умове в Щатите, без да се чувствуват вещици, станаха жертви на маккартизма. Аз не казвам, че се заражда нов маккартизъм, но искам да гарантирам, че в нашата демокрация няма да има и най-малкият шанс да се прояви такава идея.

Това беше моята мисъл. *(Ръкопляскания в блока на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Благодаря. Господин Златев има думата.

СТЕФАН ЗЛАТЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми госпожи и господа народни представители! Преди да започна изложението, което смя-

там да направя, искам още веднъж да изкажа моето дълбоко недоволство от начина, по който нашият председател днес ръководи нашето събрание. Не отричам правото, което има всеки един народен представител да прави реплика своевременно, подчертавам своевременно, или да даде своевременно своя отговор. Но считам, че всеки един от нас би се чувствал безкрайно унизен, ако три пъти е извикан на тази трибуна и е върнат обратно. Предлагам повече да не допускаме такива унижителни за достойнството на народните избраници неща.

И моля, господин председател, да ми дадете също така да ползвам в случая освен изказването си най-напред правото си на реплика.

Репликата е към дълбоко уважавания от мен и като човек, и като специалист народен представител Бояджиев. Той тук говори за един консенсус, постигнат по време на заседанието на Комисията за национална сигурност, когато беше прието неговото решение по отношение разглеждания законопроект.

Искам да напомним какво точно е включено в това решение, като чета официалния документ, подписан от господин Любен Гоцев: "Комисията по националната сигурност се обедини около идеята за върховенството на националните интереси над каквито и да било партийни или групови интереси. Изразявам мнение, че неговото практическо реализиране изисква допълнително и детайлно проучване. Тя предлага да се сформира група, която във възможно най-кратък срок да подготви и внесе за обсъждане проект за практическа реализация. Това би могло да се реализира, включително и чрез разработката на цялостен закон за държавния служител и други нормативни актове".

Както виждате от този текст, единственото нещо, което безспорно се декларира в това решение, е, идеята за върховенството, за примата, както казва господин Бояджиев, на националните интереси над каквито и да било партийни или групови. По-нататък всичко останало са препоръки, между които главната от тях за сформиране на такава група беше направена. Но за нещастие се оказа неплотодотворна.

Сега започвам по същността на моето изказване.

Бяха разгледани редица аспекти на предложението за деполитизация на армията и другите репресивни органи. Бяха разгледани най-различни неща. Най-напред се опитаха някои оратори да разгледат въпроса от гледна точка на правата на човека. Този въпрос е достатъчно ясно и точно разгледан. Но днес бях провокиран от един опит, който между другото се повтаря многократно в практиката на този народенпредставител - става дума за господин Румен Воденичаров, - нещата да се определят чрез текстовете на чл. 4 от Международния пакт за гражданските и политическите права. Искам да ви уведомя, уважа-

еми госпожи и господа народни представители, че член 4 е изключително опасен за ползуване и следва да се третира само в изключителни случаи. Той самият предполага наличие, обосновано наличие на изключителни ситуации. Ето какво гласи приблизително чл.4, т.1: В случай на обществена опасност, която застрашава съществуването на нациите, която е официално обявена, държавите - страни по този пакт, могат да вземат мерки само до толкова, до колкото положението го изисква, с които да наруши задълженията си по този пакт, при условие, че тези мерки са несъвместими с другите им задължения по международното право... Следователно някои тук се опитват, и то нееднократно, да ни принудят ние да се излъжем и да признаем наличие на обществена опасност, която застрашава съществуването на нацията. Смятам, че всеки един здравомислещ народен представител, всеки един здравомислещ присъстващ в тази зала ще отрече съществуването на подобна ситуация понастоящем, а, от друга страна, той ще работи с всички свои сили такава ситуация въобще да не възниква в нашия обществен живот.

Искам отново да подчертая, че същевременно всичко, абсолютно всичко, застава напълно на своите места с чл.22. Именно чл.22, който в своята точка първа признава правото на свободно сдружаване на всяко лице с други лица, включително и в профсъюзни организации. И същевременно в т.2 на този член е предвидено това, което ни трябва. Там е казано: "упражняването на това право не подлежи на никакви ограничения освен такива, предвидени със закон и които са необходими в едно демократично общество в интерес на националната сигурност, обществената безопасност...", повече няма да чета. Но има и второ изречение, което наистина слага точка над "и-то", що се касае до армията и полицията - че чл.22 не пречи на налагането на законни ограничения на членовете на Въоръжените сили и полицията при упражняването на това право.

Следователно ние имаме абсолютно всички основания, дадени ни от чл.22 на разглеждания пакт, за да ограничим правата на армията, националната полиция и всички останали сили, които в момента считаме, че играят особено важна роля за защитата на националните ни интереси и националната сигурност. И именно на това основание е разработен и се предлага настоящият законопроект.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Имате само три минути за реплика.

СТЕФАН ЗЛАТЕВ: Аз имам три минути, но знаете, че ползувах това за реплика. Моля ви се. *(Оживление)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз имам предвид и репликата, извинете.

СТЕФАН ЗЛАТЕВ: Аз гледах часовника. Също съм научен работник, моля Ви се.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Затуй аз предварително казах. Спокойно! По-спокойно да говорите.

СТЕФАН ЗЛАТЕВ: Искам да разгледам съвсем накратко, като моля - никого не искам да обидя и сигурно никого няма да обидя. Така че без предварителни реакции моля, преди да съм свършил. Като свърша, заповядайте!

Какви са причините, поради които този законопроект се приема толкова неприязнено от една част в тази зала. Мъчех се да ги разкрия за себе си. Мъчех се да направя анализ за самия себе си и ето до какви изводи стигнах - искам да ги споделя с вас.

Очевидно първата причина е това, че БСП неминуемо ще загуби своя членска маса. Това наистина е една доста скъпа цена, неприятна цена за която и да било партия. Наистина и ние ще загубим по нещичко, но то ще бъде твърде малко, твърде несъществено в сравнение с това, което ще загуби БСП.

Но все пак аз лично смятам, че не това е основната причина. Има и друга една причина - това е загубата на политическото влияние, което тази партия има в тези репресивни органи. А по този начин и загубата на влияние върху реалните органи на властта. Това е вече една съществена причина, върху нея може да се помисли. Сигурно това има едно по-бедствено значение.

Мисля, че може би не е без значение и страхът от това, че ако тези репресивни органи станат независими, то тогава те няма да забавят решаването на някои правни въпроси, в това число и търсенето на сметка от някои корумпирани личности, от личности, които са омърсени, в това число и криминално, с действията на тоталитарния режим. Това също трябва да се има предвид.

Но особено много ме заинтригува сакраменталният въпрос, който зададе ръководителят на Българската социалистическа партия г-н Александър Лилков. А въпросът му беше такъв: как ще се отрази съдържанието на законопроекта върху личния състав на МНО и върху сигурността на страната? Там беше казано нещо и за нашата сигурност на нашите граници.

По този повод имаше едно допълнение от уважаемия народен представител Жан Виденов, който каза, че ние ще искаме да изправим членовете на БСП в разглежданите институции пред избора между хляба и съвестта.

Много мислех върху тези неща. И ето до какви изводи стигнах.

Първо, що се касае до Българската народна армия. Ако действително проучването, което се иска да бъде направено, покаже, че Българската народна армия и нейната боеспособност е независима от партийното членство, то тогава всичко е наред, страховете са напразни. Но по-сериозен е случаят, ако това из-

следване покаже, че боеспособността на Българската народна армия зависи реално от това, дали нейните или част от нейните членове - офицери, сержанти, висш състав - са членове на БСП или не. При това положение ще излезе, че нашите защитници, защитниците на нашите граници и на нашата независимост са от такава степен бекапизирани - извинете за израза, - че те самите представят, че тази институция сама по себе си вече представлява опасност за националната сигурност. (*Ръкопляскация отляво и отдясно*)

Оттук аз лично считам, че не е далеч и още един извод, който би могъл да бъде направен. Ако една партия до такава степен е проникнала в сферите на държавната власт и ако тя до такава степен не може да се откаже от това проникване, тя не може да го предотврати, то тогава редно ли би било и съществуването на такава партия, щом застрашава националните интереси и националната сигурност? (*Ръкопляскация отдясно и от центъра. Възгласи "Браво!"*)

Но аз смятам, че положението далеч не е толкова драматично и че няма да се наложи ние да стигнем до такива опасни и кардинални изводи. Защо считам така? Аз вярвам в българското офицерство и в българския сержантски състав. Аз вярвам в българските професионалисти.

Навремето Иван Вазов писа: "Защо паднахте тук, деца бурливи, за трон ли златен, за някой ли кумир? Да беше тъй, останали бихте живи, не бихте срещали тъй горделиви куршума!"

Убеден съм, че българските воини - тези, които са дали клетва и са призвани да защитават границите и суверенитета на нашата страна, винаги ще предпочетат своя дълг пред каквото и да било членство в която и да било партия. (*Бурни ръкопляскация отдясно и от центъра*)

По повод на съвременното състояние на МВР един висш служител на МВР писа: "Постепенно ние се превърнахме от народна в партийна милиция. Изгубихме доверието на народа, който в наше време не е защитник, а сатрап."

Безбройни са примерите за ненаказани престъпления, извършвани от бившата и сегашната номенклатура. Стара истина! Репресивните органи нашият народ винаги ги свързва с наличието на един режим. А този режим - извинявам се много - се свързва все още, твърде силно се свързва с една партия.

Ние трябва да издигнем наистина и равнището, и достойнството, и авторитета на тези институции. А това ще го направим, като дадем гаранции на българския народ, че те ще защитават националните интереси, че ще се борят срещу истинските престъпници, а не срещу политически неудобните хора независимо от цвета на техните политически убеждения.

Убеден съм, че нашите съдии и следователи трябва да съдят по закон, а не поради каузите на комунистическия устав или пък по нареждане на който и да било партиен секретар.

Убеден съм също така, че най-важният документ и единственият документ, който трябва да носи в себе си всеки български дипломат, това е паспортът му за гражданин на Народна република България, а не членска книжка на която и да било партия.

Предлагам ви, уважаеми господа, да гласуваме законопроекта на първо четене.

Що се касае до явните несвършенства в неговите текстове, то това е предмет на второ четене на закона.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания отдясно и от центъра)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ *(звъни)*: Моля ви се, 30 минути почивка, но моля да останем в залата за малко, за да се осъществи последната процедура, която предполага избор на ръководство на Интерпарламентарния съюз. Много ви моля.

ГИНЬО ГАНЕВ: Второ, народният представител Никола Проданов през почивката да дойде при Бюрото, в кабинета на Николай Тодоров, за да се изяснят подробностите за разпространяването на този текст без разрешение на Бюрото. *(Ръкопляскания отдясно)*

(След почивката)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Давам думата на Гиньо Ганев, за да изясни обстоятелствата около разпространяването на декларацията.

Моля народните представители, които са заинтересувани да узнаят какво е станало, да заповядат в залата.

Има думата господин Гиньо Ганев.

ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожи и господа! По време на почивката Бюрото изслуша обяснения на народния представител Никола Проданов.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля господин Неврокопски, защото след малко и вие ще повдигнете въпроса, моля да слушате внимателно, защото няма да повтаряме два пъти обяснението на Гиньо Ганев по този случай. Много настоявахте, а сега не слушате.

ГИНЬО ГАНЕВ: По време на почивката Бюрото изслуша отново обяснения на народния представител господин Никола Проданов. Изслуша и служители на Великото Народно събрание. Нещата са уточнени така, както впрочем се знаеха и преди тези разговори.

Вчера народният представител господин Никола Проданов е оставил на масата, където са присъствените книги, текст на декларация на Общонародното движение за граждански мир, единство и законност. Тогава на служителите на Народното събрание е направило впечатление, че тази декларация, е оставена от народен представител, а те имат изричната забрана да се разпространява какъвто и да е материал, без да има ясното становище на Великото Народно събрание и на негов член. Поставили са този въпрос. Той дойде при мен и каза: "Аз искам да разпространя една декларация, както много такива документи досега са били разпространявани."

Казах му изрично, че тази практика, която наистина в началото във всякакви правила беше започнала да се установява, е отдавна прекратена и никой не може да разпространява никакви текстове. Ако някой иска да постави въпроси, трябва да го направи по далена точка от дневния ред, която подхожда на намерението му. Ако Народното събрание реши, тогава може неговото изявление да се съпътствува и с някакви писмени материали. Казах му, че във вчерашния дневен ред такава точка изобщо не може да се включи, текстът не беше четен от никого, поне аз не го бях виждал. За днес се възнамеряваше да има евентуална точка в дневния ред "Питания и въпроси". Ако той е преценил, че неговият текст или намерението му да говори съответствува с тази точка, трябваше да поиска думата, да му се даде така, както се прави с всички други народни представители.

Вие знаете, че например днес господин Татарлъ поиска да вземе думата, за да представи текст, но това му беше отказано. Преди два дни така беше постъпено и с господин Илич Цветков. Това е практика, която твърдо се следва от Великото Народно събрание. Тогава на служителката, която работи до моята стая, колегите, които са събрали екземплярите от декларацията, са й казали: "Тъй като господин Ганев забрани разпространяването на този документ, нека тук да стои." И така текстът стоеше там.

Днес изведнъж народни представители поставиха въпроса, че отново тази декларация /сега се уточни, че това не е онази пачка, която се е намирала при нашата служителка, а това са други екземпляри от същия текст/ господин Проданов отново е дал на наша служителка и са започнали да го раздават, което е голяма грешка.

Струва ми се, че пред Бюрото господин Проданов си даде сметка, че е извършил много грубо нарушение на принципи и на правила, които трайно се прилагат от Бюрото със съдействието на всички народни представители. Това нарушение натежава, като се има предвид съдържанието на тази деклара-

ция. Ние, господата Тодоров, Глушков, Попов и аз четохме днес декларацията, тъй като не знаехме нейното съдържание.

ГЛАСОВЕ: Може ли да се прочете декларацията, защото не знаем за какво става дума?

ГИНЬО ГАНЕВ: Моля да ме изслушате. Каквато и да бъде декларацията, въпрос на друг принцип е това. В случая наистина е извършено нарушение, което не бива да се повтаря. В Бюрото решихме господин Проданов да дойде тук и да потвърди това, което аз казах или да даде друго обяснение, както той прецени. Независимо от неговото обяснение този случай трябва да се предостави на Комисията по парламентарната етика. Това е разбирането на Бюрото.

Заповядайте, господин Проданов.

НИКОЛА ПРОДАНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги народни представители! Дълга обяснение по разпространението на декларацията на Общонародното движение за граждански мир, единство и законност.

Вчера бях помолен от подписалия декларацията да я представя на народните представители.

Приех това, като изхождах от съществуващата при нас практика. Знаем, че се разпространяват много декларации от различен вид. Оставих декларацията на работните маси. Бях повикан след малко при заместник - председателя Гиньо Ганев. С него проведохме кратък разговор, тъй като той беше твърде зает. По принцип той каза, че това днес не може да стане, тъй като имаме приет дневен ред, а това може да стане през утрешния ден, т.е. днешния, в съответствие с дневния ред, когато му дойде времето.

Останалите от декларацията екземпляри прибрах. Това са екземплярите, които днес бяха разпространени.

Днес предоставих на служителките тази част от декларацията, като споменах, че сме говорили с господин Гиньо Ганев това да стане днес по-късно според дневния ред.

Съзнавам, че не съм разбрал добре и че процедурата, която съм приложил, е отхвърлена от практиката на Великото Народно събрание. Поради това изказвам лично съжаление за допуснатата от мен грешка. Моля за извинение от ръководството на Великото Народно събрание, от всички народни представители и от служителките, които поставих в неудобно положение, предоставяйки им този материал.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ (Оживление): Господин председател, госпожи и господа народни представители! Лично аз не разбрах от това обяснение дали господинът е чел текста и е разбрал за какво става дума, а не как го е предал на служителките. Текстът е провокационен, поради което моля председателство-

то да предложи случаят да се предаде на Комисията по парламентарната етика.

ГЛАСОВЕ: Да се прочете текстът, за да знаем за какво става дума. (*Частични ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Не съм съгласен текстът да се огласява в Народното събрание. (*Оживление*)

Има думата Стоян Ганев.

СТОЯН ГАНЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Че е извършено нарушение на парламентарните процедури, това е несъмнен факт. Това е факт, който наистина ни тревожи. Не може по такъв начин да се процедира в един парламент, който се стреми да бъде цивилизован.

Лично аз за втори път получавам тази декларация, както това се отнася и за някои мои колеги, на които вчера лично им е била връчена в парламента.

Това, което обаче ме безпокои, а, предполагам, че това безпокои и моите колеги от Парламентарния съюз на Съюза на демократичните сили, е, че социалистът господин Проданов, членът на парламентарната група на Българската социалистическа партия господин Проданов разпространява декларации, в които между другото се твърди, че Саддам Хюсеин се явява лице в качество, което в никакъв случай не бихме искали да приемаме като твърдение и като истина.

ГЛАСОВЕ: Да се прочете декларацията, за да знаем за какво става дума.

СТОЯН ГАНЕВ: Не бих искал изобщо да цитирам тази декларация, защото е под достойнството ми да се занимаваме с нея. Тревожно е, че така безотговорно някои хора, и то за съжаление от парламентарната група на Българската социалистическа партия (*Оживление сред парламентарната група на БСП*), си позволяват да разпространяват в парламента листовки, декларации, които нямат никакъв принос за добрата работа на нашия парламент и за развитието на външната политика на нашата страна.

Поддържам това, което каза господин Корнажев: въпросът да бъде внесен в Комисията по парламентарната етика.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Това беше предложение на ръководството.

Има думата господин Дертлиев.

ПЕТЪР ДЕРТЛИЕВ: Господа! Моля въпросът повече да не бъде дискутиран, а да се отнесе в Комисията по парламентарната етика. Ако тя намери за необходимо, да се проведе дискусия, да направим дискусия.

Смятам, че не е удобно и уместно повече да продължаваме дебатите по този въпрос.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Който е съгласен с това предложение, моля да гласува.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Искам думата за реплика.

Господа народни представители, господин председател! Смятам, че всички ние чухме от устата на господин Проданов едно искрено съжаление за тази постъпка. Аз мисля, че народните представители би трябвало да оценят това.

На второ място, тъй като в изказването на един от преждеговорившите имаше нотка, която може да отменим без внимание, от името на парламентарната група на БСП искам да заявя, че парламентарната група на Българската социалистическа партия не е имало абсолютно никакво отношение към разпространяването на тази декларация. *(Частични ръкопляскания от народни представители на СДС)*

Моля това да се има предвид, когато се преценява случаят.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Мисля, че въпросът трябва да отиде в Комисията по парламентарна етика, където ще вземат под внимание съответните оценки.

Поставям въпроса на гласуване. Които са съгласни с това предложение, моля да гласуват.

Въпросът, който беше огласен от ръководството, да бъде отнесен в Комисията по парламентарната етика. Там да се разгледа и да се видят допълнително обстоятелствата. Ясно е, че има известни нарушения на процедури.

НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ ОТ БСП: Уважаеми колеги народни представители! По принцип нямам нищо против да се присъединя към такова искане на Бюрото на Великото Народно събрание. Една голяма част от депутатите на Българската социалистическа партия не само че не знаем за какво става дума, тъй като Бюрото на Великото Народно събрание от сутринта съобщава за наличието на такава декларация, но ние не сме запознати с нейния текст и с нейното съдържание.

Моля, когато се предлага определен въпрос за гласуване, поне да ни бъде предоставена декларацията или да бъде прочетен текстът, за да знаем за какво гласуваме. *(Оживление. "Уууу", ръкопляскания от народни представители на СДС)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Един народен представител е направил нарушение, като си е позволил правото да разпространява в залата документ в нарушение на правилата. Отнасяме въпроса до Комисията по парламентарната етика.

Които са съгласни с това предложение, моля да гласуват.

Против? - Малцинство. Въздържали се? - Пак малцинство. (*Оживление, смях*) да се броят отново въздържалите се. Въздържали се - 33 души.

Които са съгласни с направеното предложение, моля отново да гласуват. - 147 души.

Против има ли? - Седем души.

Предложението се приема. (*Оживление*)

РОСЕН КАРАДИМОВ: Оказва се, че в залата няма кворум! В момента присъствуват 187 души. Моля ви, колеги народни представители... (*Оживление в залата*) В момента аз се изказвам от трибуната на Великото Народно събрание. Не коментираме други престъпления, които в момента се извършват, и то не само във Великото Народно събрание. В момента този въпрос не се обсъжда, моля ви, спазвайте парламентарните правила. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, въпросът е изчерпан. Петър Берон иска думата.

ПЕТЪР БЕРОН: Въпреки че въпросът е изчерпан, все пак уважаеми госпо-да народни представители, вижте само колко време губим с подобни инициативи. Тук един народен представител се интересуваше от съдържанието на този пасквил, който се разпространяване...

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: He! He! Петър Берон, много ви моля! (*Шум и оживление в залата*) Нека да не правим казуси, да не създаваме прецеденти.

Има две възможности. Искам да се обърна към вас. Трябва да продължим или с точката за правилника, или да продължим с питанията за министрите, които чакат. Аз бих предпочел правилника, но въпреки всичко имайте предвид, че ние бяхме определили петък за въпроси и питания, министрите са подготвени, все едно - ние не можем да свършим днес и аз лично ви предлагам, защото ние няма да продължим повече от 2,30 ч., да дадем половин час за питанята. При всички обстоятелства аз няма да продължа заседанието повече от 2,30 ч., следователно, ако почнем и с процедурните въпроси, ще ни е необходим още половин час. Заповядайте по процедурен въпрос.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Многоуважаемо председателство, многоуважаеми господа народни представители! Аз предлагам и не само аз, а всички, които говориха досега на нашето заседание, предлагаха да се гласува на първо четене законопроектът за деполитизацията. Много ви моля нека да приемем това решение и да завършим на първо четене законопроекта за деполитизацията и да преминем след това към следващата точка.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аврамов искаше по процедурен въпрос думата.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Ние сме приели днес дневен ред, много моля да се уважаваме и да си изпълняваме дневния ред. Ако по законопроекта за политическите партии се приключи дискусията, да продължим с проектоправилника за рвботата и дейността на Великото Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Дискусията не е приключила затова, защото има записали се за изказвания. Искам да ги прочета подред: Атанас Мочуров, Тодор Иванов Тодоров, Димитрина Петрова, Мануш Романов, Петър Стайков, Методи Недялков, Владислав Даскалов, Крум Хорозов, Иван Гинчев, Димитър Баталов, Атанас Михайлов, Илко Ескенази, Христо Добрев, Христо Ходжов, Васил Палакаркин, Иван Генев, Ирина Бокова, Соня Младенова, Димитър Велев, Велко Вълканов, Красимир Премянов, Александър Лилев, Нешка Робева, Георги Иванов, Васил Дончев, Димитър Велев, Димитър Йорданов, Дончо Донев, Георги Тамбуев, Йордан Кукуров, Юри Бахнев. *(Шум и оживление в залата)*

При неколkokратни опити вие знаете, че предложения за прекратяване на дискусията бяха отхвърлени. Днес по предложение на г-н Сотиров беше гласувано да дадем по един час за разисквания, а ние продължихме, както виждате, по тази точка не един, а два часа. Или трябва да продължим, ако искате, за да изчерпим изказванията по тази точка, или да преминем към другата точка. Аз ви предложих даже алтернативно, защото все пак нямаме достатъчно време и нея да изчерпим, поне половин час да отделим за питання към министри, към министъра на вътрешните работи има въпроси. Не бива да се сметне, че ние отклоняваме като Бюро питаннята, които се отправят към министри. Виждате колко пъти се повдигат въпросите.

Ето защо моля от двете страни да кажат: да продължим ли с точката за правилника или с питаннята? Имате думата.

ЛЕА КОЕН: Имам процедурен въпрос. Г-н председател, извинявайте, по това, което правите в момента, е произвол. Ние сме гласували дневен ред и Вие не можете да поставите в края на нашето заседание дневния ред на прегласуване. Ние държим да продължим с разискване на точката за правилника, тъй като това все пак дава някаква надежда нашето нетърпимо положение, неуредено положение в Народното събрание в близко време да бъде разгледано.

Моля да уважите собствения ни дневен ред. *(Ръкопляскания)*

ЧАВДАР КЮРАНОВ *(реплика от залата)*: Ние подкрепяме това предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Приема се. Продължаваме по дневния ред за правилника. Извинявам се на министрите, които са чакали, те са свободни... *(Оживление в залата)* Предварително беше решено по един час

да има изказвания по съответните точки. Както виждате, ние нарушихме това време и аз не зная дали Леа Коен поставя въпроса за гласуване от първата точка към втората точка, аз мисля, че не е нужно да гласуваме. Аз прочетох тази листа и все едно няма да се изчерпи.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Моето мнение е, че трябва да продължим обсъждането на Закона за деполитизацията, защото, ако го отложим за другата седмица, знаем тогава какво ни предстои - трябва да приемем програмата на правителството. Народът е гладен и чака да направим нещо. Недейте да отлагате, законът е от пет реда. Това е моето предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: И аз съм затруднен, защото и вие, и ние самите приехме тази сутрин да дадем възможност всяка точка да бъде съответно изпълнявана. Преди малко и Леа Коен даже ме обвини, че преминавам към следващата точка с оглед на спецификата на петия ден. Съгласихме се и двамата представители от едната страна и от другата страна приеха да продължим с правилника и с основание даже тук ми обърнаха внимание, че правилникът вече би трябвало да се приеме, защото неприемането му затруднява нашата работа. При това положение да поставя ли въпроса за прекратяване разискванията днес по първа точка или да продължим направо по следващата?

ГЕОРГИ ИВАНОВ: Ако трябва да изпълним предложението на Георги Аврѐмов да се спазва дневният ред, би трябвало да продължим с питанията, тъй като има определено време за дневното заседание. Ако приемем другото, не можем да изпълним именно тогава точките по дневния ред - ако сега продължим с дебати по проекта. Ако не продължим с питанията, няма да изпълним именно дневния ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз мисля, че предложението да прекратим разискванията по точка 1 е най-разумно, за да се даде възможност да продължим в сряда. Вероятно през това време ще узреят още повече обстоятелствата, които ще ни доведат до съответни решения.

Тук има едно предложение. Моля, господин Шишков, да го прочетете. То би могло да се има предвид по точка 1.

ГРИГОР ШИШКОВ: Уважаемо председателство, уважаеми госпожи и господа народни представители! Група народни представители от политическите сили във Великото Народно събрание в името на гражданския мир, в името на това, че няма да има "лов на вещици", в името на това, че ние действително ще направим един мирен преход към демокрация, за което, мисля, че политическите сили са солидарни, решихме да предложим един нов член към законопроекта за изменение и допълнение на Закона за политическите партии. Ще ви

моля да изслушате съдържанието, след което пък ние ще помолим Законодателната комисия да доизглади, ако е необходимо, съдържанието на този текст. Той е кратък.

"Всички служители в горепосочените ведомства (които ще деполитизираме) получават пълни гаранции за своето служебно положение и няма да бъдат преследвани заради политическата им принадлежност.

Тези гаранции не се отнасят за онези, които по силата на закона са извършители на различни престъпления." *(Частични ръкопляскания от двете страни на залата)*

Уважаеми госпожи и господа, мисля че с този член ние даваме възможност на хилядите честни служители в армията, в органите на Министерството на вътрешните работи и в останалите ведомства, че няма да бъдат преследвани за това, че са били членове на дадена политическа организация, с изключение на факта, ако са извършили някакви престъпления.

Предложението е подписано от трите политически сили: за СДС от д-р Григор Шишков и д-р Стойчо Тонев; за БСП - д-р Радослав Гайдарски, д-р Златев, д-р Атанас Узунов за БЗНС.

Връчвам предложението на Председателството.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Ще го предадем на Законодателната комисия.

Преминаваме към следващата точка - разискванията по проектоправилника. *(Шум в залата, протести от опозицията. Венцеслав Медарски се провиква от място: как така продължаваме?)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Преварително гласувахме, че всяка точка от дневния ред ще бъде обсъждана в рамките на един час. Давам думата на записалия се пръв Петър Обретенов.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Уважаеми колеги, дами и господа народни представители! В момента малко ме изненада председателят с внезапното преминане към разглеждане на правилника. Лично аз считам, че неправилно процедираме по този начин, защото вчера, когато също имаше дневен ред от три-четири точки и първата точка беше законопроектът за спекулата, предвид необходимостта и актуалността на този закон ние пренебрегнахме всички останали точки, за да разгледаме докрай този законопроект и да го приемем в 22 часа и 30 минути вечерта. Днес нарушаваме този принцип също за един закон, който е абсолютно необходим с оглед нашата обществено - политическа обстановка. Мисълта ми е, че трябва действително да подхождаме по един и същ начин към различните случаи, които предстои да разглеждаме.

Впрочем необходимостта от правилник е очевидна. Този документ, който е изработен от Комисията по правилника, действително заслужава нашето внимание. Това е един доста добър нормативен документ, създаден от комисията, и трябва да изкажем нашите благодарности на тази комисия, тъй като тя се е съобразила с много неща, включително и с нашата парламентарна практика в продължение на десетилетия. Това личи от едно внимателно преглеждане на правилника.

Няма да се спирам на отделните текстове в правилника, защото всъщност споровете се групираха около няколко принципни въпроса. Смятам, че на отделните текстове бихме могли да се спрем при второто разглеждане на законопроекта - в комисията и в пленарното заседание.

Всъщност споровете, така както ги очерта и г-н Гиньо Ганев, заместник - председател на Народното събрание и председател на комисията, са няколко.

Първият, най-важен и неочакван спор според мен е за глава трета - за парламентарните групи. Всъщност спорът се очерта относно дефиницията на понятието парламентарна група. Кое представлява парламентарна група и какви са необходимите предпоставки, елементи и условия, за да приемем, че имаме парламентарна група. Очертах се два варианта. На мен ми се струва, че този спор до известна степен е изкуствен и е породен от една политическа обстановка, която е временна. Всъщност, ако исторически погледнем нещата, никога не е съществувал такъв спор за това да се дефинира какво представлява парламентарната група и това да се отрази в самия правилник на Великото Народно събрание или за което и да е Народно събрание в България, защото парламентарните групи са нещо, което се образува извън рамките на Народното събрание, респективно на Великото Народно събрание. Това е една даленост, която съществува, и всички правилници на предишните народни събрания са се съобразявали с тази даленост. Просто са уреждали с известни правила, които са съвсем ограничени.

Аз прегледах правилниците на предишните народни събрания - преди 9 септември и на Великото Народно събрание от 1946 г. Правилникът от 1946 г. всъщност е възприел положителни черти, които е имало в правилниците отпреди това. Установих, че всъщност там липсва дефиниция за парламентарна група. Само на две места се говори за парламентарна група, ще ви цитирам точно. Това е правилник за обикновеното Народно събрание, той е реципиран и в Правилника за Велико Народно събрание, нормата, където се иска прекратяване на разискванията. Ако предложението за прекратяване на разискванията се подложи на гласуване и се приеме, но има парламентарни групи, които не са се изказали по въпроса, дава се думата на един оратор от всяка парламен-

тарна група. На това място и на още едно място е споменато за парламентарна група. И единствената забележка, която се отнася за парламентарна група, е към този текст: всяка парламентарна група трябва да има най-малко трима членове. Своят състав и бюрото, което ръководи нейната работа, тя съобщава при конституирането си на председателя.

Същата норма е отразена и в Правилника за Великото Народно събрание от 1946 г. Какво излиза от това? Всъщност парламентарната група не е някакъв орган на Великото Народно събрание, не е орган, който се конституира от самото Народно събрание. Това е даденост и със съществуването на която Народно събрание се съобразява при известни случаи. Затова и в нашия случай съществуването на парламентарни групи е предопределено от Закона за избиране на Велико Народно събрание. Там са всъщност основните принципи и въз основа на този закон са формирани и парламентарните групи в нашето Велико Народно събрание. Затова ми се струва, че ние неправилно прибъгваме към подобна регламентция, дори правим отделна, трета глава на тази материя за парламентарните групи.

Има стремеж не само към подробна регламентация, но и към засилване на правата на тези парламентарни групи за сметка на правата на отделните депутати, тенденция, която според мен не е законосъобразна и не е правилна. Депутатът - това е основната единица във Великото Народно събрание, а парламентарните групи са свободни съюзи и тези свободни съюзи не би следвало да имат права в ущърб на правата на отделния депутат. За да илюстрирам тази мисъл, ще дам следния пример. Има няколко текста, които дават права на парламентарната група в ущърб на правата на отделния народен представител при определяне на дневния ред. И особено според мен, за да се съкратят изказванията, в чл. 60 времето за изказвания се определя предварително от Народно събрание съгласувано с ръководителите на парламентарните групи. Според мен това не е допустимо. Времето за изказванията по конкретен повод да се ограничава или да се увеличава съгласувано с парламентарните групи! Времето за изказвания трябва да се регламентира отделно и това да бъде право на всеки народен представител.

С други думи принадлежността на даден депутат към дадена парламентарна група е въпрос на свободен избор. Това е израз на правото на сдружаване, гарантирано от Конституцията, и ние не можем да ограничим това право.

Бих искал да добавя нещо. Ако все пак остане тази глава, редактирана в този вид, трябва да се предвидят и някои други неща, които съществуват като даденост. Например възможността отделни парламентарни групи да образуват помежду си коалиция, съюзи и т.п. - неща, които са налице в днешното Вели-

ко Народно събрание. Примерно да се добави една точка, че отделните парламентарни групи са свободни да образуват помежду си коалиция, съюзи и други подобни образувания.

За квалифицираното мнозинство - това е вторият спорен въпрос. Преди да го повдигна, така, както се разисква тук, искам да обърна внимание на почитаемата комисия за един от параметрите, който за мен е необясним според чл. 100 от правилника. Има два вида мнозинство, едното е квалифицирано, другото обикновено, което е дефинирано като обикновено мнозинство на присъстващите. Но в чл.109 има нещо различно от това изискване на правилника и въещност от повелите на Конституцията. Когато се поставя въпросът за отговорността на Министерския съвет или на отделни министри, в правилника е поставено /чл.109/, че това се приема с решение за недоверие, за което е необходимо да гласуват повече от половината от общия брой на народните представители. Повече от половината от общия брой, а не от присъстващите. Това е квалифицирано мнозинство, различно от това, прокламирано в чл.100. И според мен това е също квалифицирано мнозинство, което не намира никакво оправдание в правилника.

По отношение на квалифицираното мнозинство тук се изтъкнаха много съображения, включително и доктринални, за световната практика, за практиките в други конституционни страни и т.н. Аз не искам да приповтарям тези неща. При нас обаче има едно особено положение, което ние би следвало да вземем предвид и което ни заставя според мен да изискваме квалифицирано мнозинство и при други случаи освен при гласуването на Конституцията.

Уважаеми колеги народни представители, когато ние работим при една особена обстановка, нормално е Великото Народно събрание да изработи конституция. Съобразно тази конституция трябва да бъдат изработени и съответните закони. Всички закони трябва да бъдат съобразени с Конституцията, дори в тази конституция, това е общо пожелание и по този въпрос има консенсус, за спазването на тази Конституция ще има Конституционен съд, който ще бди за конституционността на разпоредбите в законите.

Ние обаче тръгваме по точно обратния път. Ние тръгваме по пътя на изработването на отделни закони, регулиращи отделни области от обществения живот. И по необходимост ние трябва да боравим с конституционни принципи.

Във всеки един от основните закони, които ние ще изработим сега, ние се съблъскваме с основни принципни положения, които ще залегнат в бъдещата Конституция, но които ние трябва детайлно да разработим и в самия закон. И затова действително или ние трябва да спрем нашата работа сега и да израбо-

тим Конституцията и на базата на тази Конституция да изработим всички останали закони, или ако не можем, да се противопоставим на тази повеля, че е необходимо да изработваме закони, които да регулират нашия ежедневен живот. За тези основни закони ние трябва да предвидим квалифицирано мнозинство, защото при тяхното изработване ние ще трябва да се съобразяваме и да уточняваме помежду си основните принципни положения, които ще залегнат и в бъдещата Конституция. С оглед на това необходимо е да се предвиди, че някои закони, изчерпателно изброени, за което според мен, ние можем да постигнем консенсус, би следвало да се приемат с квалифицирано мнозинство. Не може например сега законопроекът за аграрната реформа, който е предмет на спорове, ние да го приемем с обикновено мнозинство, когато отговорите на много въпроси, които ще залегнат в него, зависят от това, от какви принципни постановки ние ще изхождаме, принципни постановки, които ще залегнат и в бъдещата Конституция.

Третият въпрос е за т.нар. парламентарно разследване. Не искам да повтарям доводите, които се казаха, бих искал само да изтъкна, че това с практика на редица парламенти, залегнала е в конституциите на редица страни. Аз искам само да ви цитирам чл.82 от Конституцията на Италия, в която се казва, че всяка камара може да провежда разследвания по въпроси, които представляват обществен интерес. И това, което е важно за нас, комисията по разследването води следствието и проучването с такива пълномощия и ограничения както съдебните власти. Впрочем това е абсолютно необходимо. И тази глава, мисля, която разглежда случаите за парламентарно разследване, е просто недовършена. Тя трябва да бъде довършена, защото не може да се предвижда възможност за покана на едно лице, без да се предвиждат санкции за неявяване на това лице.

Уважаеми народни представители, когато при най-простия случай се явяват като свидетел пред съд за най-елементарното дело, примерно аз давам на друго лице 50 лв. на заем, свидетелят, който аз примерно бих искал да призова за съществуването на този заем от 50 лв., аз, обикновеният гражданин, мога да го застава по силата на закона да се яви принудително пред съда. А ние отричаме възможността на Великото Народно събрание да призове лица във връзка с разследването, което то провежда.

Аз бих искал да подхвърля на уважаемите колеги юристи и една друга идея, която може да се възмущава от чл.114 ГПК. Тогава, когато лицето откаже да отговори или не даде сведения по поставени му въпроси. В такъв случай неотговарянето на конкретно формулирани въпроси би могло да се третира като

отговор "за" или "против" в зависимост от това, как е формулиран въпросът. Тази идея бих я дал на комисията.

И накрая, понеже времето ми изтече, няма да разглеждам другите въпроси. Във връзка с нашия статут бих искал да повдигна въпроса, че депутатите от провинцията всъщност са в неравнопоставено положение с депутатите от столицата. Това би следвало по някакъв начин да се компенсира. И в това отношение трябва да се гарантират правата на депутатите, възможността им за командировки до техните местожителства, нещо, което ще бъде едно изключение за тях, нещо което не се налага на депутатите от столицата. Във всички случаи трябва да се компенсират тези неудобства на депутатите от провинцията.

В заключение също бих искал да ви призова да гласувате за този правилник, защото той е добре изработен документ. А всички поправки, които се налагат, за много от които имаше действително ценни предложения тук, в това пленарно заседание, ще моля да се имат предвид от комисията.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Георги Дюлгеров. Няма го. Има думата Руденко Йорданов.

РУДЕНКО ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми госпожи и господа народни представители! Разбираемо е съжалението и огорчението, което изпитвам, че тази тема се разисква пред твърде малък брой народни представители, а тя засяга всички ни. Градината, или този правилник, темите, които могат да бъдат обсъждани допълнително, е доста обрана от говорилите преди мен оратори и тук-там е останал някой и друг незабелязан и неоткъснат плод. Ще се опитам да ги откъсна по пай-бързия начин и след това ще се пресегна към една вече пълна кошница, тази на г-н Радославов. Но за съжаление не го виждам. И то не от завист, а за да му помогна да я изнесе до края на градината.

Най-напред ще започна с това, което народът нарича баберка. Тоест това, което е останало незасегнато в изказванията досега. Искам да обърна внимание на това, че липсва терминологично единство в правилника. Понятията "председател" и "председателстващ" често пъти се смесват по начин, който затруднява и мен като четец, а и като изпълнител на този правилник. Често пъти в последователни членове се говори за председателстващ, говори се и за председател. Смятам, че когато става дума за председател, трябва да имаме предвид само председателя на Народното събрание, а председателстващ е всеки, който изпълнява задължението по т.3 - да открива, да ръководи и да закрива заседание. Тъй като бях свидетел на случай, когато тук едновременно присъстваха и председателят на Народното събрание, а председателстващ е

някой от заместник - председателите. Това терминологично уточнение смятам за нужно.

Минавам нататък. В чл.27 и 28, където се разглеждат правата и задълженията на постоянните комисии, има също едно смесване. В чл.27 се говори, че те могат - ал.1, а в ал.2 също се казва, че могат да, в други членове се говори, че трябва да.

Не бива да има смесване на императивност и на условност. Смятам, че там, където комисии могат да изготвят законопроекти, трябва да остане, но в ал.2 - постоянните комисии могат да внасят доклади, смятам, че трябва да отпаднат думите "могат да" и да остане: "постоянните комисии внасят доклади и правят съдоклади".

Член 24. Смятам, че както е описано тук - постоянните комисии се състоят от председател, заместник - председатели и секретари, вече съществува precedent, при който имаме съпредседателство, и комисии, в които има двама секретари. Съпредседателство има в Комисията по телевизията и радиото, а двама секретари - в Комисията по културата и духовните ценности. Ние вече влизаме в противоречие със съществуващ факт.

Член 26, който визираще участието на народните представители в постоянни комисии, смятам, че би трябвало да се добави едно ограничение за участие във временните комисии, т.е. участие най-много в две постоянни и една временна комисия. А тези, които участвуват в една постоянна комисия, да имат право евентуално да участвуват в две паралелно действащи временни комисии. Защото съм свидетел как много от колегите депутати са ангажирани прекомерно в комисии, а една друга част все още продължават да изпълняват задължения, не толкова свързани с дейността им в Народното събрание.

В член 34, където се засяга начинът на гласуване и вземане на решения в комисии, според мен би трябвало да влезе и вариант, чрез който да се дава възможност някои от гласуванията да стават с вписване в протокол при вземане на особено важни решения. Това кореспондира с начина на гласуване и по време на пленарно заседание на Великото Народно събрание.

Член 56 влиза в противоречие с чл. 136, който предвижда различна последователност от посочената в чл. 57 за последователността и броя на дисциплинарни мерки преди отнемане на думата.

Тук си позволявам, отнасяйки се към чл. 60 и 64, да обърна внимание, че там, където е членувано и е казано "Парламентарна група", тази малка граматична грешка има един политически смисъл, тоест тя ни отнася към онова време, когато тук имаше само една парламентарна група, която имаше права, и друга, която имаше задължения. В случая членуването е неуместно и трябва да

става дума за всяка парламентарна група, когато става дума за права, а не "парламентарната група".

Особено значение отдавам на глава XII, където става дума за парламентарното поведение. Смятам, че в тази глава на председателстващия е дадена една функция на олимпийско божество, което може да взема отношение към говорившите оратори, да налага наказания и тези наказания да бъдат безапелационни. Мисля си, че той също е човек, който и да бъде, би могъл да се поддаде на емоции, би могъл да вземе решение, за което евентуално след това да съжалява.

Смятам, че при по-тежките наказания отношение към тях трябва да взема и Комисията по парламентарната етика, особено когато става дума, за порицание с отбелязване в протокол, отпемане на думата, отстраняване от заседанието.

Предлагам към чл. 138, където става дума за отношение към отсъствията на народните представители от пленарни заседания и от заседания на комисии, чл. 138, ал.2 да гласи така: "За всяко неоправдано отсъствие по решение на Бюрото на Великото Народно събрание народният представител се лишава от трудовото си възнаграждение за времето на отсъствието". И допълнително ал. 3: "При повече от 10 неправомерни отсъствия от пленарни заседания и лишаването на възнаграждения по ал.2 се налага глоба до двукратния размер на удържаната сума".

И като човек провинциалист държа да обърна внимание, че в чл. 11 за бюджета, където са разгледани командировачните, смятам, че броят на самолетните билети би трябвало да е 40 или 50.

Също така при разстояние на 300 км би трябвало да се заплаща и спално място. Това нещо не е визирано в сега съществуващите разпоредби.

Освен това тук е разгледан въпросът за дневни и квартирни пари, като е казано, че не се изплащат дневни и квартирни. Аз мисля, че провинциалистите, когато участват в заседание на Народното събрание по време на сесия, би трябвало да имат право на квартирни пари, тъй като те се намират при малко по-различни, по-точно по-тежки условия от живеещите в София. *(Откъслечни ръкопляскания)*

Стигам до коншицата на господин Радославов. Напълно споделям неговата теза за законовия характер на нашия правилник и за противоречивата му връзка със Закона за народните представители и народните съветници и Избирателния закон. Казвам противоречива, защото Законът за народните представители е типичен закон от тоталитарните времена с всичките му словоблудства и лъбезаконност. В този закон няма и помен от политически плюрализъм,

новопартийност, политическо противоборство, тоест той няма нищо общо с днешната действителност. Тук съм си отбелязал да се обърна и да намигна на господин Ганев, не го виждам, намигането отпада, защото става дума за закон, който вие вече познавате.

А нашият проектоправилник е твърде постен, твърде скромен и твърде мълчалив по такива важни процедури, които трябва да отговарят на днешните реалности и най-важното да предвиждат процедурни решения на вероятни ситуации. Особено важно е да се определят и възможностите и начинът за отзоваване на народните представители за предсрочното прекратяване на пълномощията им както по молба на народния представител, така и по други, ще ги нарека, дисциплинарни причини.

И още един много важен според мен въпрос - за правата и задълженията на народния представител към парламентарната група, към която се числим. В проектоправилника на Великото Народно събрание се прави отправка към правилника на парламентарните групи. В духа на тази пингпонгова техника по този въпрос пък правилникът на парламентарната група, към която принадлежа, прави отправка към правилника на Великото Народно събрание, а проблемът е важен. И най-важното е това, че правилникът на Великото Народно събрание има силата на закон, а правилникът на групата - на политическото правило. Двете са неравностойни. Според мен правилникът на Великото Народно събрание задължително трябва да уточни какво правилникът на парламентарната група не може да иска от своя член, то в духа на онзи цитат от Търновската конституция, който беше любезен да приведе господин Янков във връзка със случая Сотиров.

Давам си сметка, че това са отделни закони и те могат да бъдат внесени по общия ред. Без да навлизам в дебрите на националния въпрос, ще си позволя да нарека един от основните синдроми на нашето заболяване синдром на посттоталитарния неориентализъм.

Този синдром се изразява в странното съчетание на свобода на словото със свобода на бездействието и ленността. Примерно бих бил щастлив, ако някой посочи датата, на която пленарно заседание на парламента да започне в уречения час. Традиционното 15-минути закъснение по един съвсем естествен и незабележим начин прелива по-късно поне в 15 - минутно продължение на обявената почивка, да не говорим за тактическите и стратегическите почивки от по час, когато се свиква "кръгла маса" на задкулисно спешно заседание.

И върхът на всичко, това е денят, когато президентът сподели с нас своите тревоги за съдбата на парламентарната демокрация. Ние развълнувани му устройохме овации и няколко часа след това вероятно поради причината, че

мнозина изтичаха да споделят своето възмущение с роднините и близките си, на родните представители от 400 останаха 146 и заседанието беше прекратено, поради липса на кворум. И ако аз доскоро се боях, че ние можем да бъдем разпуснати по някъкви особени такива причини поради външен натиск, това безпокойство постепенно отстъпва място на увереността, че ние просто ще се разотидем по домовете, преди да бъдем разпуснати.

Госпожи и господа народни представители! Авторитетът и силата на законите зависят освен от тяхното съдържание, освен от тяхното тълкуване и прилагане в значителна степен и от авторитета и поведението на техните създатели. Законодателната власт вече не е нещо мистично и тайнствено, невидимо от своя законодателен Олимп. Сега законодателната власт е напълно демистифицирана, явна и открита. Нейната основна задача е да се предпие рецептата за лечението на болното ни общество. Но прастара истина е, че лекарят лекува не един, не единствено и само чрез рецептата, а и с доверието, което внушава.

Госпожи и господа народни представители! Правя тъжната констатация, че ние не внушаваме достатъчно доверие. Погледнете този часовник зад вас. Ходът на неговите стрелки е твърде различен от хода на личните ни часовници. Този часовник мери историческото време на нацията и всяка негова минута е умножена по надеждата на 9 милиона българи. И всяка от тези минути тежи на нашата съвест със страшна сила.

Затова на вас, и на тези, които ни слушат, ще река: "На работа господа народни представители, на работа, братя българи, Народното събрание дава, но в кошара не вкарва." (*Ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Мануш Романов.

НИКОЛАЙ ДОБРЕВ: Още преди малко исках преброяване на необходимия кворум.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Кворумът не ни пречи да разискваме. Пречи ни да гласуваме. Това е последният оратор по списъка.

МАНУШ РОМАНОВ: Уважаеми г-н председател, благодаря Ви за благоволенieto, което получих в края на краищата след дълги мъчения - да изразя съображенията си по друга точка, по която отлавна също исках да взема думата.

Уважаеми госпожи и господа народни представители! Разрешете ми най-напред да се спра на глава III от проектоправилника на Великото Народно събрание, която третира начините на образуване, структуриране и функциониране на парламентарните групи.

По чл. 14, т. 1 намирам, че формулировката, наречена вариант, е по-приемлива, тъй като е разчетена по-добре и дава по-пълна характеристика на безлезите, по които могат да се образуват парламентарни групи: политическа обвързаност, партийна принадлежност или предизборна платформа.

По отношение на точка 2 от същия член смятам за по-целесъобразен текста, наречен също така вариант, тъй като той дава възможност и на 10 души народни представители да съставят парламентарна група. По този начин почитаемото събрание би се отнесло с по-голямо разбиране към позициите не само на крупните, но и на по-малките обединения в парламента.

Уважаваният от мен г-н Димитър Арнаудов миналата седмица благоволит да изрази пред нас друга гледна точка за създаването на парламентарни групи. Днес г-н Румел Воденичаров изрази вариант на това гледище. Да ги приемем ще рече да извършим незаконен акт, посегателство върху Движението за права и свободи - една законно избрана парламентарна формация, наброяваща 23 народни представители. Абсурдът е очевиден, ала подобни гледища не бива да се отминават тихомълком.

Г-н Арнаудов в директна, груба и незавоалирана форма очерта пред нас контурите на старата инерция на "възродителния процес". (*Оживление в залата*) Тя без друго е жива и предявява претенции и сега, щом нейните идеологически параметри се открояват отчетливо и във Великото Народно събрание. С подобни доводи тоталитарната система отстояваше "чистотата" и "монолитността" на българската нация; преименуваше мюсюлмани, цигани, българи, турци; закриваше организации, вестници, театри, ансамбли, училища, оркестри; обричаше нанеобразованост и нищета голяма част от т.нар. нови българи; увековечаваше старите гета и строеше нови.

ОБАЖДАТ СЕ: Говорете по правилника.

МАНУШ РОМАНОВ: Може би за такова бъдеще мечтаят онези, които отстояват подобна гледна точка дори във Великото Народно събрание по повод на парламентарните групи. Не знам - разни хора, разни идеали...

По-нататък предлагам чл. 15 от глава III да отпадне. Той гласи: "Не могат да се образуват парламентарни групи, които защитават частни, местни, етнически, религиозни или професионални интереси."

Мотиви. Представените в парламента обществени сили са пред нас. Кои са те? Българската социалистическа партия, Съюзът на демократичните сили, Движението за права и свободи, Българският земеделски народен съюз и няколко независими кандидати. Нито един от тях не представлява, нито защитава частни, местни или професионални интереси. Тогава срещу чии интереси е насочен този член? Той несъмнено засяга интересите, включени в понятията

етнически и религиозни. Сиреч отново турци, цигани, евреи, арменци. Арменци депутат в във Великото Народно събрание в момента няма. Една руска поговорка казва: "Один в поле не воин"... Циганинът в този парламент е един.

ОБАЖДАТ СЕ: Не е вярно. *(Оживление в залата)*

МАНУШ РОМАНОВ: Ще ви кажа какво имам предвид. Значи намеъкът засяга главно турците. Кому е нужен този намеък? Отново пред нас възникват параметрите на едно тесногърдо мислене. Наричам го завоалирани параметри на инерцията на тоталитаризма, рецидиви на дискриминационно мислене по отношение на етническите общности, някаква презастраховка, нещо като "страх лозе пази".

Да, но ако страхът е неоснователен или предизвикан от заинтересувани личности или определени среди? Ето защо моля чл. 115 от глава III на правилника да отпадне. Ако някои хора държат да го запазят, тогава настоявам да бъдат заличени в него епитетите "етнически и религиозни".

По глава IV, озаглавена "Комисии на Великото Народно събрание", в чл. 22, т. 2 предлагам Комисията по човешките права и националния въпрос да се нарече Комисия по човешките права, националния и етническите въпроси. Аз продължавам да настоявам за подобно заглавие. То не касае само обикновеното заглавие, а същността на проблемите, които ние решаваме. Идеята е етническите проблеми да бъдат легализирани във Великото Народно събрание като необходима част от проблематиката на това събрание. Проблемите съществуват и хората съществуват. Те са реални, а проблемите неотложни. Не знам защо с такава упоритост ги заобикаляме.

По чл. 120 - необходимо е Великото Народно събрание да определи времетраенето на платения годишен отпуск на народните представители.

По чл. 122 смятам, че месечното възгражение на народния представител не трябва да е по-ниско от това на министрите.

По чл. 4 от приложение III - Бюджет, да се намали с 10 на сто предлаганата разлика между заплащането на народните представители и председателя на Великото Народно събрание, а на заместник - председателя и председателите на постоянни комисии - съответно на 40, 30 и 20 на сто.

Разрешете ми да завърша с нещо, което уважаваният мой приятел Иван Гинчев ме запозна. Това е двадесет и третият принцип на Земеделския съюз, който гласи, че е против всяко потисничество спрямо разните народности в България. Един стар устав на Александър Стамболийски утвърждава тези принципи. Той е против отнемане на политическите права на циганите, против опитите за отнемане правото на евреите, турците, гърците, арменците и всички други народности *(ръкопляскация от опозицията)*, за да се възникват

те на родния си език, за да се ползват най-широко от конституционните права и свободи. Земеделският съюз, се казва там, настоява, щото държавата и за тези народности да полага същите грижи, които полага тя и за българската народност...

Разрешете ми с това да завърша. Колко жалко ще бъде, ако нашето Велико Народно събрание 60 години след Стамболийски стои на по-ниско ниво към етническите общности в България.

Благодаря ви за вниманието. *(Ръкопляскания от Движението за права и свободи и от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Искам само да ви дам кратък отчет по деполитизацията или по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за политическите партии. Първоначално имаше записани в предварителния списък 17 души, остават за изказване 33. Имайте предвид, че всеки път, при всяко начало, всеки ден се записват нови желаещи. По този списък първоначално бяха по-малко, сега остават още 40 души. Както виждате, в никакъв случай не искам и не е редно и аз се присъединявам към правата на депутати-те да имат право да се изказват неограничено по всеки въпрос, но въпреки това аз съм решително за някаква форма на регламентация. Надявам се, че правилникът ще го направи, но имайте предвид - досега изказванията за отказ почти не са получени и не се получават. Следователно за сряда очаквайте, че при най-добро желание при запазване и гласуване по двете точки ние не можем да ги изчерпваме само с изказванията и да искаме. Предварително ви казвам, за да не започне да се обвинява ръководството, че пречи, затруднява, утежнява неприемането на един или друг законопроект. Ето ви списъците.

Практиката изисква, както винаги, да уточним какво все пак ще има да разглеждаме следващата сряда. Двата пункта остават като незавършени от днес. Що се отнася до новия, ако има закони и законопроекти, нека да ви каже Гиньо Ганев.

ЗАМЕСТИНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ ГИНЬО ГАНЕВ: Така е господа, както г-н Тодоров напомни. Първо, законопроектът за изменение и допълнение на Закона за политическите партии. Второ, проектоправилникът за дейността на Великото Народно събрание. И това, което очакваме от Законодателната комисия, не знам дали точно в сряда то ще може да стане, законопроектите за местните органи на държавната власт и за избори на местни органи на властта. Това е изключително важно. Много бързо - знаете какви политически съображения налагат да се гледат час по-скоро. Това е един много богат, прекалено претоварен дори дневен ред. И нека да се съгласим с него. Това е за сряда.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: В сряда има и друго. Очакваме правителството.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Правителството също очакваме, ако дойде.

ЗАМЕСТИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ ГИНЬО ГАНЕВ: Очакването е свързано с желанието на правителството да дойде тогава.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля народният представител, който има въпроси по процедурата, да заповяда.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Г-н председател, аз искам още отсега, за да не настъпят разпавии пак в сряда, да прецизираме малко днешната система. Аз мисля, че тя е хубава и трябва и да залегне в правилника. А още от самото начало вие да фиксирате коя точка до колко часа ще се спазва. И в определената минута вие да удърте със звънеца и да продължаваме на следващата точка. (*Ръкопляскания в залата*) Ако приемем за необходимо, можем да се съгласим да отделим един час и за скандали, но да се знае от колко до колко те ще продължат. Точно. (*Ръкопляскания, шум и оживление в залата*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: С най-голямо удоволствие бих го направил, но все пак оставам открит този въпрос, за да видим какъв ще бъде дневният ред окончателно. Имайте предвид и още нещо: че не е много леко да се отклоняваме от една точка към друга точка само по часов график. Преди малко се разисква въпросът за ролята и правата на парламентарните групи. В никой парламент парламентарните групи не оставят неорганизирано своето участие. Колкото съм могъл да видя участие във Франция или в Гърция, парламентарната група определя своите говорители, опътномоощава ги да изнесат глобално, обобщено своите резултати и фиксират предварително времето. Или казват: по този въпрос имаме 3 часа на разположение, съобразно с това вие като ръководство разпределете според тези, които ще се изкажат по 5 минути или по 8 минути, или по 3 минути, или с тяхно съгласие ограничаване до двама или до трима. А ние тук още не сме приели правилника и се настоява по всеки въпрос всеки депутат да има правото. Така че недейте да искате ние да поемаме и повече права. (*Ръкопляскания от залата*) И без това ме обвиняват, че съм по-строг, всъщност не съм достатъчно строг, откровено казано. Давам думата на г-н Гиньо Ганев да направи някои съобщения.

ЗАМЕСТИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ ГИНЬО ГАНЕВ: Нека сега да се слуша внимателно. Комисията по радиото и телевизията на 9 октомври, вторник, 15 часа.

Комисията по науката и образованието - на 10 октомври, в сряда, 11 ч., но в зала 411 на президентската сграда.

Подкомисията по висшето образование - на 9 октомври, вторник, от 10 ч. и 45 м. тук, в тази сграда.

Комисията по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите - на 9 октомври, вторник, от 15 ч. в тази сграда.

Комисията по външния дълг - на 10 октомври, сряда, от 10 ч. в тази сграда.

Комисията по аграрната политика и реформата в селското стопанство - на 9 октомври, вторник, от 15 часа.

Комисията за контрол над приходите, разходите и имуществата на партиите - на 9 октомври, вторник, от 11 ч. и 30 м., в тази сграда.

Комисията по опазването на околната среда - сряда, 10 октомври, от 8 ч. и 30 м. тук.

Парламентарната анкетна комисия по опожаряването и погрома на сградата на Висшия съвет на Българската социалистическа партия (това снощи се чете, но малко бяха тези, които го чува) заседава на 9 октомври, вторник, в сградата на Главно следствено управление (при Четвърто районно управление на МВР), където ще се организира прожекция и на видеоматериали. Сборен пункт за членовете на комисията - хотел "Хемус", 8 ч. и 30 м. сутринта във вторник, 9 октомври. Казва се: присъствието на членовете на комисията е задължително.

Комисия по парламентарната етика - 9 октомври, вторник, 13 ч. и 30 м., но в зала 411 на президентската сграда.

Едно особено съобщение, дано да го разберем. Моля всички народни представители - аз не знам кой моли това, - които не са съобщили своите единни граждански номера на техническите секретарки на комисиите, да напишат и предадат тези свои единни граждански номера в кабинета на народния представител на служителката Бойка Щерева. Информацията е необходима във връзка с подготвянето на индивидуални карти за гласуване с електронната система, която предстои да бъде въведена.

Бюджетната комисия - на 9 октомври, вторник от 13 ч. и 30 м., в тази сграда.

Парламентарната група на БЗНС "Никола Петков" се събира утре, събота, 6 октомври, в салона на ул. "Янко Забунов" от 10 часа.

Комисията по външната политика на Великото Народно събрание ще заседава днес - повтарям това - от 15 ч. в зала "Запад" на Великото Народно събрание.

На 9 октомври, вторник, от 15 ч. Комисията по националната сигурност ще заседава също в тази сграда.

Комисията по икономическата политика ще заседава във вторник, 9 октомври, от 15 ч. в Пленарната зала.

Контактната група във връзка с предложението за ръководство на Ръководния комитет на Българската интерпарламентарна група има ли допълнителни предложения? Тук ли е г-н Корнезов? Г-н Берон? Имате ли допълнително уточняване във връзка с предложението на Българската интерпарламентарна група?

ОТГОВОР ОТ ЗАЛАТА: Не.

Още едно съобщение за парламентарната група на "Екогласност" - в сряда, 1 ч. в Огледалната зала.

СОЛОМОН ПАСИ: И едно съобщение за парламентарната група на Зелената партия. Да заповяда на национален съвет на Зелената партия утре в 13 ч. на "Парчевич" и "Самуил".

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Закривам заседанието.

(Закрито в 14 ч. и 40 м.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Н.Тодоров